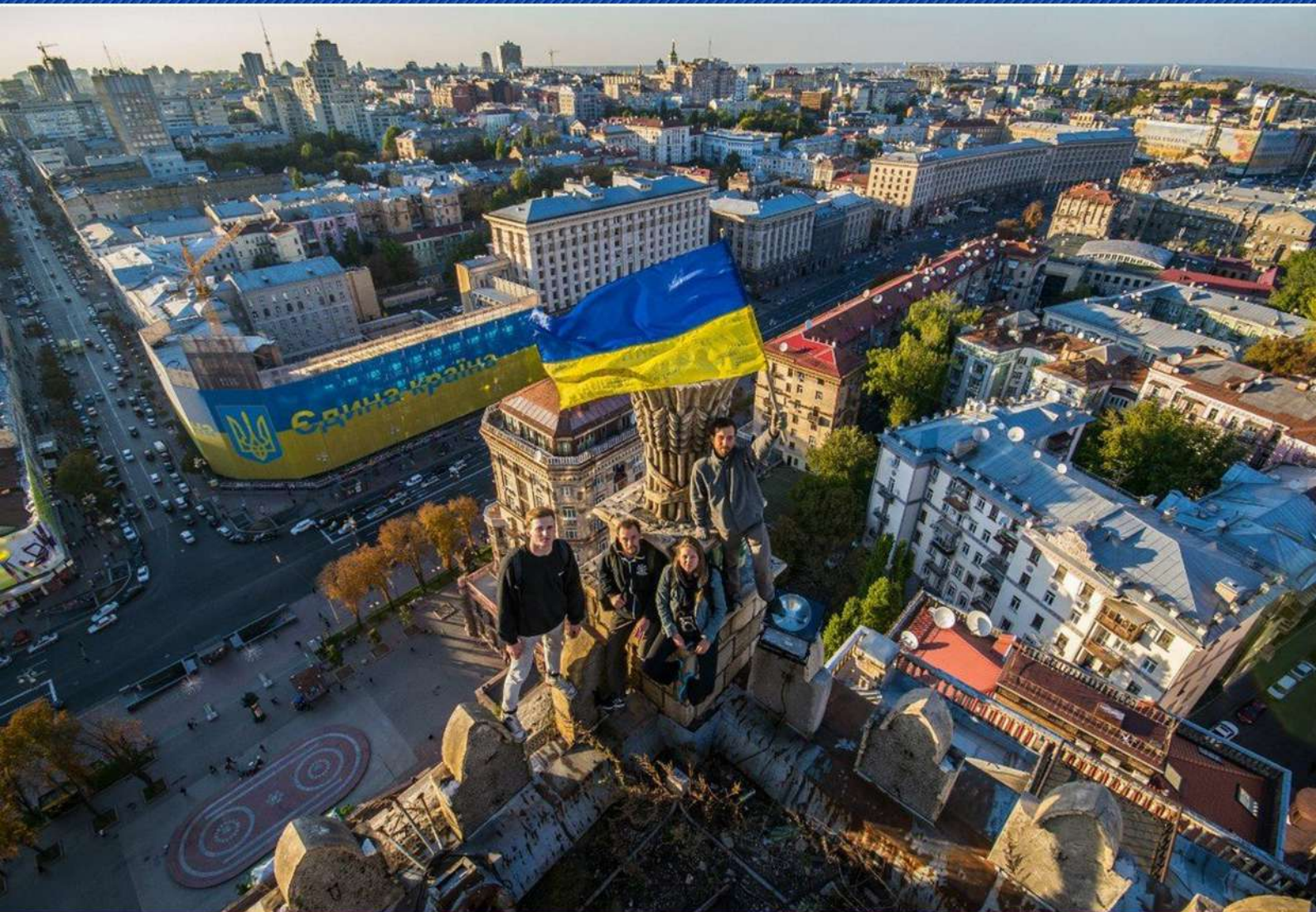

НАУКОВІ ПІДСУМКИ 2022*

(міжнародна наукова конференція)

* Scientific results of 2022

International scientific conference

Місце проведення: Київ, Україна
15 січня 2023

Venue: Kyiv, Ukraine
January 15, 2023

УДК 001.1

ББК 29

UDC 001.1

BBK 29

НАУКОВІ ПІДСУМКИ 2022

(міжнародна наукова конференція)

* Scientific results of 2022 | International scientific conference

Місце проведення: **Київ, Україна** | Venue: **Kyiv, Ukraine**

15 січня 2023 року | January 15, 2023

ОФОРМЛЕННЯ ЦИТАТИ:

Батюченко В.А., Дудар З.В., Мазурова О.О. Дослідження методів рішення транспортних задач лінійного програмування // Наукові підсумки 2022 (міжнародна наукова конференція). Видавництво ACADEMCONF.COM // Київ, Україна, 15 січня 2023. с. 4 - 13.

ISBN 978-969-8211-91-0

© 2023 Видавництво ACADEMCONF.COM | Publisher ACADEMCONF.COM

© 2023 Автори статей | Authors of the papers

Адреса електронної пошти: info@academconf.com

Адреса видавця (редакції): **LV-1007, Рига, Латвія**

Операційний офіс: **65039, Одеса, Україна**

ЗМІСТ (CONTENT)

ЮРИДИЧНІ НАУКИ (LAW SCIENCES)

- 1. Січиокно Анна Всеволодівна, Прохазка Ганна Анатоліївна**
ФЕМІНІСТИЧНІ РУХИ КІНЦЯ ХІХ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ
ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ.....4-8

ЕКОНОМІКА ТА МЕНЕДЖМЕНТ (ECONOMICS & MANAGEMENT)

- 2. Cherednichenko Olena**
EFFICIENCY OF ACTIVITIES OF AGRICULTURAL
SECTOR ENTERPRISES IN MODERN CONDITIONS9-12

- 3. Алекберлі Махаммад, Давидова Ірина Олегівна**
СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ОПЕРАТОРА НА РИНКУ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ 13-16

ПЕДАГОГІКА ТА ОСВІТА (PEDAGOGY & EDUCATION)

- 4. Бондар Інна Василівна, Швець Оксана Вікторівна**
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ..... 17-23

- 5. Дацюк Віолетта Андріївна, Логвиненко Тетяна Олександрівна**
ПРАКТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛОНТЕРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 24-29

- 6. Дубовець Ганна Іванівна, Клим Мар'яна Ігорівна**
РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ДІТЬМИ ІЗ РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА..... 30-34

- 7. Зубарєва Любов Григорівна, Гринців Мар'яна Василівна**
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІТЕЙ ГРУПИ РИЗИКУ 35-39

- 8. Мамчур Аліна Ярославівна, Врочинська Людмила Ігорівна**
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
ЗАСОБАМИ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ..... 40-45

- 9. Михальчук Олена Василівна, Швець Оксана Вікторівна**
ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКО-ПОШУКОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ТА ФОРМУВАННЯ У НИХ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ 46-50

- 10. Рудак Ольга Романівна, Швець Оксана Вікторівна**
ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ЗДО В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ..... 51-56

- 11. Феср Ангеліна Іванівна, Логвиненко Тетяна Олександрівна**
ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА
З ПЕДАГОГІЧНО-ЗАНЕДБАНИМИ ДІТЬМИ..... 57-61

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (TECHNICAL SCIENCES)

- 12. Круглий Олександр Сергійович, Коротка Лариса Іванівна**
ПРОГРАМНИЙ АГЕНТ ПОШУКУ ІНФОРМАЦІЇ ПО БАЗІ ДАНИХ 62-67

- 13. Продан Євгеній Михайлович, Коротка Лариса Іванівна**
ПОБУДОВА ДОДАТКУ НА МІКРОСЕРВІСНІЙ АРХІТЕКТУРІ..... 68-72

ЮРИДИЧНІ НАУКИ (LAW SCIENCES)

УДК 342.7:305(055.2)

Січиокно Анна Всеволодівна

студентка, 2 курс, 21 група

Полтавський юридичний інститут

Полтавський юридичний інститут ім. Ярослава Мудрого

(Полтава, Україна)

Науковий керівник:

Прохазка Ганна Анатоліївна

канд. юрид. наук,

асистент кафедри теоретико-правових дисциплін

Полтавський юридичний інститут ім. Ярослава Мудрого

(Полтава, Україна)

ФЕМІНІСТИЧНІ РУХИ КІНЦЯ ХІХ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ

***Анотація:** в роботі проаналізовано перший етап становлення та розвитку феміністичних рухів кінця ХІХ та початку ХХ століть та їх подальший вплив на розвиток концепції прав людини у сучасному світі.*

***Ключові слова:** суфражизм, виборче право, фемінізм, перша хвиля фемінізму.*

Неодноразово на різних етапах розвитку суспільства піддавалося змінам як правове становище жінки, так і її роль у соціумі загалом. Починаючи від сприйняття її як об'єкта, призначення якого вбачалося лише у продовженні роду та закінчуючи реальним суб'єктом влади, можна нескінченно довго перелічувати всі ті форми дискримінації, яким увесь цей час піддавалася жінка лише за приналежністю до альтернативної, фізично слабшої статі, що фактично

стало приводом для її зміщення на другий план у патріархальному світі. І лише на кінець XIX – початок XX століть припав пік становлення та розвитку жіночих рухів спрямованих на здобуття ними прав та самостійності, що неодноразово висвітлили у працях Коваль О.Г. та Коваль Г.П., [2, с 5].

Одним із найвизначніших досягнень у боротьбі за становлення прав людини, беззаперечно можна вважати надання жінкам виборчого права на рівні із чоловіками, що якраз і стало безпосереднім наслідком руху за права жінок. Спроби підняти питання участі жінок у громадському та політичному житті були ще у XVIII столітті, проте вони так і не набули значного поширення. І лише у кінці XIX століття, як відзначає Гончарова Ю.А, вперше з'являється організований жіночий рух, що був пов'язаний з різноманітними аспектами суспільного буття: боротьба за скасування рабства, рух за тверезість, різноманітна благодійність (догляд за немічними, організація притулків для сиріт тощо) і в підсумку – боротьба за виборче право[1].

Загалом говорячи про історію становлення «жіночих прав», то більш суттєво пов'язати їх з поняттям суфражизму (від англ. suffrage – право голосу), оскільки саме він ознаменує не просто остаточне закріплення загальних прав за жінкою, а реальне зрівняння в можливостях жінки і чоловіка, як одного поняття «людина». Найбільший пік його становлення прийшовся в найбільш демократично орієнтованих США та Великій Британії наприкінці XIX — на початку XX століття [2, с 8], серед яких традиційно виділяють три періоди найбільших заворушень у виборюванні гендерної рівності, для кожного з яких були характерні як власні цінності, так і шляхи досягнення мети.

У праці «Політичні доктрини XX століття» А.С. Романюк характеризує, що саме для «першого етапу» є провідною передусім боротьба за надання жінкам рівних з чоловіками виборчих прав. Своєрідним символом цього руху стала Суспільно-політична унія жінок, що була створена у 1903 р. у Манчестері (Англія). Її учасницями були виключно жінки. Головним гаслом організації стало: «Дії, а не слова!», а символом: три кольори — рожевий, зелений і білий.

Після накладення вета у 1905 р. парламентом Британії на вимогу надати жінкам виборчі права, об'єднання вдалося до радикальних дій, вважаючи, що всі мирні спроби досягти мети вже вичерпані. У 1908 р. було організовано найбільшу у Великобританії маніфестацію жінок, у якій взяли участь понад 500 тис. осіб. Характерним було звернення до жорстких протестів, серед яких:: маніфестації, бійки з поліцією, спроби підпалити Вестмінстерське абатств, войовниче налаштовані жінки прив'язували себе до статуй, нищили твори мистецтва, вдавалися до тривалих голодувань під час перебування у місцях позбавлення волі. У результаті чого правляча тоді Ліберальна партія змушена була прийняти «Акт kota та миші» (англ. The Cat and Mouse Act; 1913), що давав змогу примусово годувати і відправляти заарештованих голодувальниць до дому з правом повторного арешту, коли їхнє здоров'я покращиться. Цей акт та дії поліції викликали шквал обурення у суспільстві та призвели до росту підтримки суфражисток і одночасного значного падіння рівня підтримки Партії лібералів. У 1917 р. об'єднання жінок розпустили і на його основі у 1918 р. створили Жіночу партію, що розпалася у 1919 р. Перша світова війна зумовила потребу залучення жінок до праці, через що 1918 р. Британський парламент надав право голосу певній категорії жінок, а саме тим, що досягли 30 років, володіли нерухомим майном; були одружені, були випускницями вищих британських навчальних закладів тощо. Загальне виборче право жінки отримали лише у 1928 р., а у США на підставі 19 поправки до Конституції у 1920 р. Першою країною в Європі де жінки отримали рівне з чоловіками виборче право, що передбачало не лише можливість обирати, а й бути обраними - була Фінляндія у 1906 році, що до цього було просто неможливим, що у подальшому лиш зумовило тенденцію надання виборчих прав жінкам і у інших країнах на рівні з проголошенням державної незалежності [3, с 145]. Суфражистки також захищали рівність оплати праці та участі в профспілках, а радикальні феміністки боролися за право самостійно жінкам розпоряджатися своїм тілом [1, с 8].»

Отже, «перша хвиля» фемінізму стала яскравим явищем суспільно-політичного життя Великої Британії, набувши значного поширення, участь у ньому брали не лише жінки, а й деякі чоловіки. Станом на початок ХХ ст. у британському суфражистському русі досить чітко окреслились дві течії – поміркована, представлена Національним союзом жіночих суфражистських товариств, і войовнича, яку представляв Жіночий соціально-політичний союз [2, с 22]. Таким чином, завдяки активним феміністичним рухам кінця ХІХ початку ХХ століть й до сьогодні жінки досягли значних успіхів у сферах діяльності, які здавна вважалися суто чоловічими, особливо у сфері політики. Проте, незважаючи на те, що за останнє сторіччя жінки вже неодноразова довели свою здатність працювати нарівні з чоловіками й виконувати ту ж роботу не поступаючись чоловікам в інтелектуальному й освітньому рівнях, їх ставище досі не є однаковим, про що свідчить те, що лиш незначний відсоток жінок досі потрапляє до вищих щаблів влади, може брати участь у діяльності політичних партій, організацій, отримувати рівну заробітну плату, займати керівні посади та пости у міжнародних агентствах та організаціях, що досі так само є прерогативою чоловіки. Гончарова Ю.А визначаю, що остання обставина змушує міжнародні організації й усі зацікавлені сторони ініціювати міжнародний переговорний процес, спрямований на розширення представництва жінок у владних органах своїх держав, однак це свідчить про те, що цей демократичний процес ще перебуває на стадії розвитку [1].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гончарова Ю. А. Роль та місце принципу гендерної рівності в сучасному міжнародному праві : дис. канд. юр. наук. Київ, 2017. 200 с.
2. Коваль О. Г., Коваль Г. П. Становлення та розвиток руху суфражисток. Миколаїв, 2020. 132 с.

3. Романюк А. С. Політичні доктрини ХХ століття. Науковий вісник Ужгородського університету. 2009. № 13. С. 216. URL: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/Doktryny_tekst_final.pdf.
4. Чорна М. Фемінізм: історія деконструкції жіночності. Християни для України. URL: <https://c4u.org.ua/feminizm-istoriia-dekonstruktsii-zhinochnosti-2/>

Sichiokno Anna Vsevolodavna

Poltava Law Institute named after Yaroslav the Wise
(Poltava, Ukraine)

Scientific advisor:

Prokhazka Ganna Anatolyivna

Poltava Law Institute named after Yaroslav the Wise
(Poltava, Ukraine)

**FEMINIST MOVEMENTS OF END
OF XIX CENTURY - BEGINNING OF THE XX CENTURY
& THEIR INFLUENCE ON DEVELOPMENT
OF CONCEPT OF HUMAN RIGHTS**

Abstract: the work analyzes the first stage of the formation and development of feminist movements of the late 19th and early 20th centuries and their further influence on the development of the concept of human rights in the modern world.

Keywords: suffragism, suffrage, feminism, first wave of feminism.

ЕКОНОМІКА ТА МЕНЕДЖМЕНТ (ECONOMICS & MANAGEMENT)

УДК 338.3

Cherednichenko Olena

PhD, associate professor

Associate professor of the Department of Economics

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

(Kyiv, Ukraine)

EFFICIENCY OF ACTIVITIES OF AGRICULTURAL SECTOR ENTERPRISES IN MODERN CONDITIONS

***Abstract:** the paper presents the main indicators of the economic activity of MHP PJSC for 2019–2021. Using the calculation of the break-even point of the company's activity, critical volumes of sales were determined, based on which proposals were formulated for further development in modern conditions.*

***Keywords:** agricultural enterprises, economic efficiency, break-even point.*

One of the most important economic sectors of Ukraine has been the agricultural sector for a long time. According to the results of 2021, agricultural production formed more than 10% of the country's GDP. In addition, about 41% of Ukraine's total exports are agro-food products, and the well-being of 13 million rural residents directly depends on the state of the agricultural sector.

The COVID-19 pandemic and the disruptions in logistics caused by it due to the closure of borders and the ban on the supply of products did not stand in the way of the development of domestic agribusiness. This was achieved by continuous improvement of existing business models, improvement of product quality, wide application of the results of scientific and technical progress.

The year 2022 became a difficult test for all sectors of the economy. But, despite the large-scale destruction of enterprises and agricultural infrastructure, the

mining of fields, the destruction of crops and farm animals and poultry, and the reduction of production volumes, world experts believe that Ukraine will still remain the breadbasket of Europe and the world. However, farmers will have to face many challenges, the solution of which will be possible thanks to the achievement of the synergy effect, namely the combination of actions of representatives of agribusiness, authorities, public organizations and consumers.

The development of enterprises in the agro-industrial sector largely depends on the quantity and quality of the resources they possess, the scale of their activities, positioning on the market, etc. [1]. Today, the priority measures include improving the quality of products, increasing the energy efficiency of production, and expanding the use of zero-waste technologies. This strategy is followed by PJSC "MHP", which is the main player in the domestic chicken market, having several trademarks [2].

Table - Main indicators of the economic activity of PJSC "MHP" for 2019–2021, thousand UAH

Indicator	2019	2020	2021	2021 in % by 2019
Current assets	1181641	1174348	1654939	140,1
Non-current assets	2508854	2108474	2448840	97,6
Equity	1595866	1254203	1794188	112,4
Current liabilities	390181	374912	529263	135,6
Net profit	215283	-133057	393338	182,7
Revenue from sold products	2055943	1911137	2372262	115,4
Cost of goods sold	1618596	1544101	1812672	112,0
Gross income	397832	397538	744516	187,1
Marketing, sales and distribution costs	179156	187801	228183	127,4

According to the main indicators of economic activity, the company shows growth. For the period 2019-2021, the company increased its gross income and net

profit by more than 1.8 times. Despite the increase in expenses, the level of profitability in 2021 was 21.7% against 13.3% in 2019.

By bringing together marketing research, cost accounting, financial analysis and production planning, you can determine the effectiveness of operational analysis, which allows you to substantiate a wide range of indicators that affect the final efficiency of the company's activities. In particular, the break-even volume of sales and the minimum selling price, making a decision to reduce prices when sales volumes increase, the most profitable assortment with limited resources, the impact of structural changes in the assortment on the company's profit, etc. [3].

The calculation of the break-even point of the activities of PJSC "MHP" for 2019-2021 determines that the critical sales volumes are lower than the actual indicators. The coefficient of marginal income has a tendency to grow, in 2019 – 44%, and in 2021 – already 52%. This confirms the efficiency of the company's activities and effective management. Changing the ratio between fixed and variable costs within the company's capabilities allows you to solve the issue of profit optimization.

Also, the company's policy should take into account the interrelated components of development: economic, social and environmental. For example, improving the quality of products strengthens the company's competitiveness in the market and allows you to receive certain income at the expense of existing and attracting new consumers. Compliance with all requirements in the production of products contributes to effective and long-term cooperation with counterparties. Constant improvement of production technology, use of more environmentally friendly substances leads to the expansion of the company's capabilities, reduction of the burden on the environment.

REFERENCES:

1. Cherednichenko, O. (2017). Economic aspects of production and consumption of meat and meat products. *Agricultural and Resource Economics*, 3(3), 130–144. <https://doi.org/10.51599/are.2017.03.03.10>.
2. Official website of PJSC "MHP". Available at: <https://mhp.com.ua/uk/glorytoUkraine>.
3. Cherednichenko, O. O. (2021). On the question of determining the efficiency of the enterprise. *Organizers of the conference*, 109.

УДК 338.49

Алекберлі Махаммад

студент кафедри економіки, маркетингу

та міжнародних економічних відносин

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

Харківський авіаційний інститут

(Харків, Україна)

Науковий керівник:

Давидова Ірина Олегівна

зав. кафедри економіки, маркетингу

та міжнародних економічних відносин,

професор, доктор економічних наук,

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

Харківський авіаційний інститут

(Харків, Україна)

СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА ОПЕРАТОРА НА РИНКУ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ

***Анотація:** в роботі виділені риси, які характеризують ринок мобільних послуг. Представлені відповідні стратегії реагування на особливості ринку.*

***Ключові слова:** мобільний оператор, прибуток, стратегія, ефективність, ринок телекомунікацій.*

Головною метою провідних операторів мобільного зв'язку є залучення все більшої кількості клієнтів, саме від їх лояльності та кількості залежить її доходність. Щоб зміцнити свої позиції компанії варто залучати інвесторів задля

додаткової емісії акцій, підвищити інформаційну бази та безпеку компанії, також більш розвивати рекламну сферу.

Основними операторами, які надають послуги мобільного зв'язку в Україні є Київстар, Vodafone і lifecell. Це «велика трійка телеком». У 2019 р. кількість абонентів Київстар -досягла 26400000, Vodafone - 19800000, lifecell - 6900000 абонентів. Минулого року оператори зв'язку заробили майже 62 млрд грн., а доходи від телекомунікаційних послуг склали 91,1%.

Ринку мобільного зв'язку властиві досить швидкі темпи розвитку і складається враження, що тут постійно з'являються нові пристрої, запускаються нові види мобільних послуг. Незважаючи на настільки швидке зростання і високий споживчий попит, багатьом операторам ледве вдається отримати вигоду . Середній дохід на одного абонента (ARPU) у мобільних операторів залишається без змін або зростає дуже низькими темпами. Абоненти використовують все більше мобільних даних, але кількість хвилин голосового трафіку, як джерела прибутку для компаній, різко падає на тлі пікового зростання текстових повідомлень через месенджери.

Виникає парадокс, що проявляється тільки в мобільній індустрії: на тлі впевненого зростання споживчого попиту бізнес і ринок відчувають серйозні проблеми. Коли споживчий попит зростає в інших галузях, наприклад, в автомобілебудуванні, там вводять в дію нові виробничі потужності, продають більше автомобілів і отримують більше прибутків. Мобільним же операторам для задоволення споживчого попиту потрібно постійно нарощувати мережеву ємність, але в результаті таких дій відбувається незначне підвищення доходів і рентабельності [1]. З поширенням мобільних технологій у операторів з'являється шанс використати свої бізнес-ресурси для створення нових рішень і сервісів, які допоможуть поліпшити якість призначеного для користувача сприйняття і принести додаткову користь, перебудувати бізнес і бізнес-моделі, створити нові джерела доходів за межами основної діяльності.

Щоб підвищити свою прибутковість та збільшити економічну ефективність існує основні напрями отримання сталого прибутку:

- Оптимізація витрат - для оператора може стати критичним фактором створення вартості. На виробничі витрати зазвичай припадає третина типових експлуатаційних витрат оператора.

- Ціноутворення - завжди відігравало важливу роль в діяльності мобільних операторів. До ключових факторів збільшення прибутковості за допомогою ціноутворення відносяться диференційоване ціноутворення та обмеження щодо використання, встановлення ціни на основі споживчої цінності, загальні тарифні плани, інтернет, раціоналізація і спрощення тарифних планів, пакетний продаж.

- Можливості мережі. Мобільна мережа надає безліч ресурсів і функцій, які можуть використовуватися не тільки для підвищення якості обслуговування користувачів, а й для продажу відповідної інформації сервісів іншим зацікавленим сторонам. Серед ключових можливостей виокремлюють – якість обслуговування, аналіз даних та інформаційна безпека.

- Нові рішення і сервіси. З поширенням мобільних технологій у операторів з'являється шанс використати свої бізнес-ресурси для створення нових рішень і сервісів, які допоможуть поліпшити якість для споживача і принести додаткову вигоду, перебудувати бізнес і бізнес-моделі, створити нові джерела доходів за межами основної діяльності. До нових рішень і сервісів, відносяться хмарні сервіси, рішення для бізнесу, спільні сервіси з незалежними провайдерами, і аналітичні рішення [2].

Звичайно, мобільні оператори можуть одночасно приділяти увагу напрямкам підвищення дохідності та ефективності. Але, для початку варто розглянути лише кілька нових напрямів, і їх вплив на компанію. У результаті поки що маржа EBITDA основного бізнесу залишається дуже пристойною: у мобільних операторів – 50–68%, провайдерів – 40–45%. Держава, як система

регулювання даних взаємовідносин, повинна створювати сприятливі умови для розвитку та інвестування на цьому ринку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Апарова О. В., Сперчун А. В. Influence of telecommuonication services market development on economic development // Інформаційні технології, системний аналіз і моделювання соціоекологоекономічних систем : тези доп. X Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 19–20 березня 2019 р.). Київ : НАУ, 2019.
2. Гава Ю. Роль сучасних технологій в економіці. Економіст. 2006. № 6. С. 61–63.

Alekberly Mahammad

Zhukovsky National Aerospace University

Kharkiv Aviation Institute

(Kharkiv, Ukraine)

Scientific supervisor:

Davydova Irina Olegovna

Professor, Doctor of Economics,

Zhukovsky National Aerospace University

Kharkiv Aviation Institute

(Kharkiv, Ukraine)

STRATEGIES OF MOBILE OPERATOR'S ENTERPRISE IN MOBILE COMMUNICATION MARKET

***Abstract:** the paper highlights the features that characterize the mobile services market. Appropriate strategies for responding to market features are presented.*

***Keywords:** mobile operator, profit, strategy, efficiency, telecommunications market.*

ПЕДАГОГІКА ТА ОСВІТА (PEDAGOGY & EDUCATION)

УДК 378.051

Бондар Інна Василівна

магістрантка кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія

ім. Тараса Шевченка

(Кременець, Україна)

Науковий керівник:

Швець Оксана Вікторівна

кандидат педагогічних наук, доцентка,

доцентка кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія

ім. Тараса Шевченка

(Кременець, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

***Анотація:** у роботі подано трактування понять «інформаційна компетентність», «цифрова компетентність», «інформаційно-цифрова компетентність майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти». Схарактеризовано структуру інформаційно-цифрової компетентності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти та наведено педагогічні умови її формування.*

***Ключові слова:** інформаційна компетентність, цифрова компетентність, інформаційно-цифрова компетентність, майбутній вихователь закладу дошкільної освіти, структура інформаційно-цифрової компетентності, педагогічні умови.*

Сучасні реалії зумовлюють підвищення вимог до якості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (надалі – ЗДО). Зокрема, масштаби та ефективність використання комп'ютерної техніки та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій актуалізують високі вимоги до рівня інформаційно-цифрової компетентності майбутніх вихователів ЗДО. Так, у Базовому компоненті дошкільної освіти (2021 р.) представлено освітню лінію «Комп'ютерна грамота», яка передбачає те, що вихователь повинен бути здатним забезпечити реалізацію цієї лінії, пов'язаної з формуванням комп'ютерної грамотності дітей дошкільного віку, а отже, володіти інформаційно-цифровою компетентністю.

Розглянемо основні підходи щодо визначення змісту понять «інформаційна компетентність», «цифрова компетентність» та «інформаційно-цифрова компетентність майбутнього вихователя ЗДО», так, як основна дефініція нашого дослідження складається із двох компетентностей (інформаційної та цифрової).

Актуальні проблеми розвитку інформаційної компетентності в галузі освіти розглядали Г. Дегтярьова, С. Литвинова, А. Кочарян та ін. Окремі аспекти формування цифрової компетентності розкрили в дослідженнях: В. Лихолід, І. Потюк, С. Прохорова, М. Сапогов, О. Сахно та О. Сисоєва [2-6].

Дослідники (О. Зайцева, А. Семенов, П. Сисоєв, С. Трішина) інформаційну компетенцію розуміють як знання, вміння, навички і способи діяльності в області інформаційних технологій, спрямовані на вирішення професійних завдань [6, с. 1].

Звернемо увагу на те, як трактують означену компетентність у дошкільлі: Г. Беленька визначила її як «здатність розв'язувати завдання професійної діяльності на основі фахових знань і умінь, що поєднуються з розвитком особистісних якостей, серед яких провідними є любов до дітей, в поєднанні з вимогливістю, емпатії та комунікативності». Структурними компонентами

інформаційної компетентності вихователів ЗДО є педагогічні знання, фахові уміння та професійні якості особистості [2, с. 161].

Дослідник С. Семчук визначає інформаційну компетентність вихователя ЗДО як «значний рівень компетентності, що дозволяє орієнтуватися в інформаційному середовищі, здійснювати пошук, оцінювати, зберігати та використовувати інформацію в навчально-виховному процесі ЗДО» [2, с. 127].

Щодо цифрової компетентності, то О. Сисоєва та К. Гринчишина визначають її як «здатність особистості розуміти та використовувати інформацію в різних форматах від мережевих комп'ютерних джерел, яка містить також навички розшифровки мультимедійних образів, звуків і тексту» [7, с. 356]. Натомість С. Прохорова до основних елементів цифрової компетентності відносить додаткові знання, уміння, здатності та ставлення, серед яких – технічні навички роботи з ІКТ, здатність застосовувати вказані ресурси у освітньому процесі та здатність планувати, аналізувати і керувати освітньо-виховним процесом за допомогою ІКТ. Цілком погоджуємося із переконанням науковиці, що вихователь ЗДО уміти критично оцінювати електронні освітні ресурси та розуміти соціальні та етичні аспекти їхнього використання у професійній діяльності [3, с. 313].

Інформаційно-цифрову компетентність вихователя закладу дошкільної освіти тлумачимо, як інтегроване індивідуальне утворення особистості, що відображає рівень підготовки, досягнутий в професійній діяльності засобами інноваційних технологій: грамотність (інформаційну та цифрову), здатність орієнтуватися в потоці інформаційно-цифрових даних, уміння, знаходити та добирати матеріал, обробляти та передавати його відповідно до особистих потреб і вимог сучасного інформаційного суспільства.

Інформаційно-цифрова компетентність вихователя ЗДО передбачає використання інформаційних технологій (комп'ютера, Інтернету, телевізора, відео, мультимедіа, аудіовізуального устаткування), варіантів навчальних програм та матеріалів в електронному вигляді. Він повинен бути підготовленим

до диференціації можливостей дітей дошкільного віку в навчальній групі залежно від індивідуальних особливостей, мотивації, вікових та психологічних особливостей та вмiти:

1. застосовувати ІКТ, електронні освітні ресурси для демонстрації різного виду документів, картинок, мультимедійних презентацій та відео та аудіо записів на заняттях, в індивідуальній роботі, в дозвільній діяльності тощо;

2. створювати власні мультимедійні презентації, відеоролики та застосовувати їх при розробці та використанні готових електронних дидактичних матеріалів, ігор, презентацій, відео-екскурсій для роботи та участі в конкурсах, грантах;

3. систематизувати, обробляти дані за допомогою технологічних карт таблиць, будувати порівняльні таблиці, діаграми та графіки при оцінці результатів освоєння дітьми освітньої програми;

4. використовувати в роботі комп'ютерне тестування, можливості Інтернету для збору інформації, участі вебінарах, відеоконференціях, онлайн курсах підвищення кваліфікації, доступу до електронних науково-методичних, педагогічних, дидактичних матеріалів, у формуванні інформаційної культури вихованців, колег, батьків дошкільників тощо [5; 6; 7].

У структурі інформаційно-цифрової компетентності сучасного вихователя ЗДО виділяють такі компоненти: належний рівень функціональної грамотності стосовно використання ІКТ; ефективне обґрунтування застосування ІКТ у практичній діяльності для розв'язання завдань різного роду та характеру, самоосвіти та саморозвитку в професійній діяльності; розуміння сутності ІКТ, спрямованих на розвиток дітей дошкільного віку, як частини інформаційного простору; мотивація до створення знань, оперування інформацією для отримання результату в професійній діяльності.

Організація методичного супроводу педагогів ЗДО в надбанні інформаційно-цифрової компетентності має здійснюватися на основі принципів: систематичного обліку «зони найближчого розвитку» майбутнього вихователя

ЗДО, його вихідного рівня сформованості інформаційно-цифрової компетентності; раціональної інтеграції індивідуальних і групових форм роботи в освоєнні інформаційно-цифрової компетентності під час навчання за обраною спеціальністю та ін.

Основні педагогічні умови, впровадження яких у закладі вищої освіти сприяє формуванню інформаційно-цифрової компетентності майбутнього вихователя ЗДО:

а) визначення наявного рівня компетентності кожного здобувача вищої освіти та побудова на цій основі розвивальної індивідуальної траєкторії навчання задля формування інформаційно-цифрової компетентності;

б) удосконалення аудиторних та позааудиторних форм роботи у закладі вищої освіти з орієнтацією на мотивацію здобувачів вищої освіти до оволодіння навичками роботи з інформаційними технологіями задля самоосвіти та обраної професійної діяльності;

в) залучення майбутніх вихователів до використання інформаційних технологій під час практики, участі в онлайн-заходах тощо;

г) формування готовності до пошуку вирішення проблем, що виникли, їх творчого перетворення, створення творчих проєктів з використанням інформаційних технологій.

д) рефлексія щодо власного рівня використання інформаційних технологій, бажання та здатність зростати у професійній діяльності.

Отож, щоб сформулювати інформаційно-цифрову компетентність майбутнього вихователя ЗДО, як доволі динамічну характеристику, що передбачає вміння орієнтуватися в інформаційному просторі особистості, здатність отримувати та оперувати інформацією, оволодіння необхідним рівнем знань, умінь потрібно вивчити особистісні можливості кожного здобувача вищої освіти та врахувати їх при розробці та впровадженні певних педагогічних умов реалізації означеної компетентності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Беленька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : монографія. Київ: ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. 320 с.
2. Лиходід В. В. Значення цифрової компетентності для викладачів закладів вищої освіти у XXI столітті. Соціально-гуманітарні науки та сучасні виклики. *Матеріали III всеукраїнської конференції 25-26 травня 2018 р., м. Дніпро. Ч. II.* / Наук. ред. О. Ю. Висоцький. Дніпро : СПД «Охотнік», 2018. С.49.
3. Прохорова С. М. Поняття цифрової компетентності вчителя іноземної мови у світовому освітньому просторі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки.* 2015. Вип. 4. С. 113–116.
4. Потюк І. Є. Цифрова компетентність як складова професійної компетентності сучасного фахівця. *Актуальні проблеми лінгводидактики в сучасному освітньому середовищі : матер. Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (з міжнародною участю), м. Тернопіль, 6 листопада 2020 р.* / за заг. ред. Г. І. Дідук-Ступ'як, Т. М. Миколенко, М. В. Пігур. Тернопіль, 2020. С. 25–27.
5. Сапогов М. В. Цифрова компетентність викладача як інтегрована здатність у смарт-навчанні. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи. Збірник наукових праць. М-во освіти і науки України, Нац. пед. 17 ун-т імені М. П. Драгоманова.* Вип. 73. Том 2. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 61–66.
6. Сахно О. В. Інформаційно-цифрова компетентність як важлива складова професійної діяльності медпрацівника. URL: Збірник 6 Міжнародної конференції Сахно О.В._310.pdf (iitta.gov.ua) (дата звернення: 04.01.2023).

7. Сисоєва О. А. Формування цифрової інформаційної компетентності у майбутніх вчителів технологій засобами мультимедіа. *Актуальні проблеми математики, фізики і технологічної освіти*. 2010. Вип. 7. С. 356–358.

Bondar Inna Vasylivna

Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
named after Taras Shevchenko
(Kremenets, Ukraine)

Scientific advisor:

Shvets Oksana Viktorivna

Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
named after Taras Shevchenko
(Kremenets, Ukraine)

**FEATURES OF FORMATION OF INFORMATION
& DIGITAL COMPETENCE OF FUTURE EDUCATOR
OF PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTION**

***Abstract:** the work presents the interpretation of the concepts «informational competence», «digital competence», «informational and digital competence of the future teacher of a preschool education institution». The structure of the informational and digital competence of the future teacher of the preschool education institution is characterized and the pedagogical conditions of its formation are given.*

***Keywords:** informational competence, digital competence, informational-digital competence, future teacher of preschool education institution, structure of informational and digital competence, pedagogical conditions.*

УДК 37

Дацюк Віолетта Андріївна

студентка кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
(Дрогобич, Україна)

Науковий керівник:

Логвиненко Тетяна Олександрівна

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
(Дрогобич, Україна)

ПРАКТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛОНТЕРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

***Анотація:** у статті розкрито основні проблеми та специфічні риси розвитку волонтерського руху в Україні з 2014 року і до сьогоднішніх днів, визначено перспективи залучення соціальних ресурсів волонтерства до вирішення проблем та викликів, що постали перед сучасним українським суспільством.*

***Ключові слова:** волонтерство, волонтерська діяльність, волонтер.*

У сучасних умовах під «волонтерством» в Україні, насамперед, розуміють добровільну діяльність громадян чи громадських об'єднань, прямо чи опосередковано пов'язану з наданням допомоги постраждалому від воєнних дій цивільному населенню, внутрішньо-переміщеним особам і військовим.

Сутність поняття «волонтер» визначено у Законі України «Про волонтерську діяльність»: волонтери – це фізичні особи, найактивніші представники різних груп населення, які на добровільних засадах здійснюють

благодійну, неприбуткову і вмотивовану діяльність шляхом надання волонтерської допомоги, яка має корисний характер для суспільства та держави [1].

Основні причини поширення волонтерського руху в Україні: незбалансована взаємодія органів державної влади, нездатність своєчасно відреагувати на ситуації воєнного конфлікту, невиконання зобов'язань щодо забезпечення їх соціальної та особистої безпеки, що призводить до серйозного дефіциту ефективних управлінських рішень та неефективності системи забезпечення безпеки Збройних Сил України [2, с. 28]. Чимало волонтерських організацій, які виникли під час Революції Гідності, допомагали учасникам Майдану. Згодом було надано всебічну допомогу Збройним Силам України, Національній гвардії України і вимушеним переселенцям з АР Крим та зі сходу України. Волонтери відігравали величезну роль у забезпеченні боєздатності військових структур у ході протистояння збройній агресії на території держави.

На початку бойових дій у Донецькій та Луганській областях українські бійці не мали елементарних засобів захисту та обмундирування і саме в цей час був зроблений найбільший внесок у забезпечення обороноздатності країни. Протягом кількох місяців волонтерські ініціативи трансформувалися в потужні організації, діяльність, яких була спрямована на забезпечення майже всього спектру потреб як силових структур, так і цивільного населення, що постраждало внаслідок бойових дій [3, с. 95]. Під час Євромайдану багато волонтерів допомагали своїм колегам. Було створено безліч волонтерських організацій, таких як «Євромайдан-SOS», «Самооборона Майдану», «Автомайдан» та ін. Згодом ці організації почали забезпечувати всім необхідним військових, що воювали на сході України.

У науковій статті Тохтарової І. підтверджується, що волонтерам усе до снаги – від придбання військової амуніції до ремонту танків та літаків. Волонтерський рух на підтримку українського війська виникав стихійно з окремих волонтерів, які об'єднувалися в групи. З часом з'явилися лідери, що

об'єднали ці роз'єднані самоорганізовані групи, і вони почали діяти під централізованим керівництвом, збільшуючи свій вплив на державні структури та ефективність їхньої підтримки [4, с. 9].

Варто зазначити, що 2014 року завдяки співпраці волонтерів з Міністерством оборони України було створено раду волонтерів із забезпечення Збройних Сил України всім необхідним. Існує також волонтерська організація «Асоціація народних волонтерів», метою якої є надання допомоги українським військовим та цивільному населенню у зоні бойових дій на території України. Підвищення активності волонтерського руху у 2014 році було зумовлене здебільшого двома факторами: внутрішньополітичною кризою, що призвела до адміністративного дисбалансу, відсутності якісних управлінських рішень, нестачі ресурсів та зовнішня агресія, що поглибила дисбаланс між спроможністю держави ефективно функціонувати та задовольняти базові потреби громадян [5, с. 48].

Вище перелічені проблеми актуалізують необхідність ефективної комунікації, взаємного співробітництва між організаціями та установами, включно з муніципалітетами та добровольцями, залучення зовнішніх ресурсів та обміну досвідом і найкращими практиками для реалізації як регіональних, так і національних завдань. А в умовах повномасштабної війни Російської Федерації проти України, сучасних територіальних і глобальних викликів, розв'язання цих питань стають ще більш актуальними, як і необхідність підвищення інституційної стійкості та громадянської згуртованості України. Революційні події в Україні можна назвати поштовхом оновленого формування та розвитку сучасного волонтерства. Це свідчить про те, що волонтери – це, насамперед, сильна та креативна громадська спільнота, а також, що громадянське суспільство є згуртованим і політично здатним творити зміни в країні.

Другий етап активного розвитку волонтерської діяльності розпочався внаслідок повномасштабної війни Російської Федерації проти держави України у 2022 році. Волонтери спільно з іншими державними органами та органами

місцевого самоврядування активно підтримують Збройні сили України, підрозділи сил територіальної оборони, організовують заходи щодо соціального захисту громадян у населених пунктах шляхом надання гуманітарної та медичної допомоги, проводять роботу з адаптації тимчасово переміщених осіб.

В Україні існує безліч волонтерських організацій, які можуть знайти необхідні людські ресурси і вирішити найскладніші соціальні проблеми. Серед таких організацій можна виділити «Волонтер», «Волонтерська Сотня», «Армія SOS», «Крила Фенікса», «Повернись живим», «Підтримаємо Армію України» та багато інших. Крім громадських організацій, за останні роки було створено більше 50 добровольчих батальйонів на підтримку військових. Вони входять до структури Збройних Сил України і беруть участь у врегулюванні військових конфліктів на території нашої держави. На даний момент волонтерську діяльність в Україні можна охарактеризувати такими особливостями: високий рівень ініціативності волонтерських структур; становлення волонтерських структур, як організацій громадянського суспільства, що професійно задовольняють певні потреби; прихід багатьох волонтерів не з структур громадянського суспільства, а з різних сфер професійної діяльності, зокрема, ІТ-технологій, підприємництва, тощо; «вимушена» поява волонтерських ініціатив через неефективність державних інституцій чи обмеженість державних ресурсів [6, с. 32].

Таким чином, волонтерська діяльність в Україні є важливою складовою соціальної дії громадян, яка знаходить свій прояв у політичній, економічній, екологічній та соціально-культурній сферах держави. Волонтерство сприяє самоорганізації українського суспільства, а сучасний волонтерський рух - являє собою процес об'єднання людей, що прагнуть здійснити власний внесок у забезпечення матеріального та духовного благополуччя свого народу та держави.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України «Про волонтерську діяльність» № 3236-VI від 19.04.2011.
2. Панькова О., Касперович О., Іщенко О. Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства: специфіка, проблеми та перспективи. Український соціум. 2016. №2 (57). С. 25–40.
3. Корнієвський О. Український волонтерський рух у контексті світового досвіду. Стратегічні пріоритети. 2015. №1 (34). С. 95–100.
4. Тохтарова І. Волонтерський рух в Україні: шлях до розвитку громадянського суспільства як сфери соціальних відносин. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2014. № 2. С. 1–13.
5. Череватюк В., Безпальча, О. Громадянське суспільство в Україні: етапи формування та нові громадські ініціативи. Юридичний вісник. 2015. №4 (37). С. 48–53.
6. Жужа Л. Вплив волонтерства на розвиток громадянського суспільства в Україні. Матеріали Міжнародної конференції «Україна і світ у третьому тисячолітті: політичний, економічний, правовий та культурний виміри». 2015. №1. С. 30-32.

Datsiuk Violetta Andriivna

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

(Drohobych, Ukraine)

Scientific advisor:

Lohvynenko Tetyana Oleksandrivna

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

(Drohobych, Ukraine)

PRACTICE OF VOLUNTEER ACTIVITIES UNDER MARTIAL LAW

***Abstract:** the work clarified the specific features and main problems of the development of the volunteer movement in Ukraine from 2014 till nowadays were revealed, the prospects of involving the social resources of volunteering in solving the problems and challenges faced by modern Ukrainian society were determined.*

***Keywords:** volunteering, volunteer activity, volunteer.*

УДК 115.34

Дубовець Ганна Іванівна

студентка кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
(Дрогобич, Україна)

Науковий керівник:

Клим Мар'яна Ігорівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
(Дрогобич, Україна)

РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ДІТЬМИ ІЗ РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

***Анотація:** в роботі розкрито соціально-педагогічну проблему навчання та виховання дітей з розладами аутистичного спектра. Зазначено поняття аутизму, як що раз частішого відхилення серед дітей. Описано основні аспекти роботи з дітьми із РАС: адаптація, вивчення діагнозу, перебування з здоровими дітьми, методика роботи психологічної служби. У статті охарактеризовано основні правила роботи для успішності розвитку дитини. Зазначено, що найважливішим у соціально-педагогічній роботі з дітьми з РАС є налагодження комунікації. Названо програми для роботи з аутистами та їхніми батьками.*

***Ключові слова:** аутизм, діти із розладами аутистичного спектра, діти з особливими освітніми потребами, соціально-педагогічна робота, комунікація.*

***Постановка проблеми та її актуальність.** Протягом останніх років питання навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами (ООП) є складною соціально-педагогічною проблемою. Однією ланкою дітей цієї групи ризику є діти з розладами аутистичного спектра (РАС). За даними Центру*

громадського здоров'я МОЗ щороку дітей-аутистів стає на 30% більше. Точної кількості таких дітей невідомо. Всесвітня організація здоров'я (ВООЗ) повідомляє, що це одна дитина зі 160-ти у цілому світі. А інші дослідження кажуть, що аутизмом хворіє кожна 88-а дитина. Ця соціальна проблема турбує весь світ, тому робота соціального педагога з дітьми із РАС є важливою складовою української освіти [2].

Мета статті – охарактеризувати явище дитячого аутизму та визначити засади роботи соціального педагога з дітьми із розладами аутистичного спектра.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аутизм в українській науці є досить новою та не цілком дослідженою проблемою. Питання дитячого аутизму у своїх роботах обґрунтовують Шульженко Д [7].; Островська К, яка характеризує засади комплексної психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом; Скрипник Т.В, який характеризує аутизм як феномен та інші [3].

Виклад основного матеріалу. Аутизм – це відхилення в психічному розвитку особистості, якому особливе порушення комунікації з іншими, будь-якої емоційної поведінки з навколишнім середовищем і правильної реакції на зовнішні подразники світу. Першими ознаками РАС є відсутність контакту з дитиною, вона проявляється рано, у віці 2-3 роки [1]. Для того аби робота соціального педагога з дітьми-аутистами була ефективною, вона потребує залучення усіх фахівців закладу освіти (директора, заступника, вчителів, асистента вчителя, психолога, вчителя-логопеда, вчителя-дефектолога та ін.). Також, на нашу думку, основним в розвитку дитини з РАС є налагодження комунікації. З огляду на це виділяємо такі аспекти роботи з дитиною з РАС: адаптація дитини до закладу освіти; дослідження специфіки нозології, вміння дитини, особливостей комунікації; спільне перебування та виховання дитини в класі з дітьми без відхилень; робота соціального педагога, психолога, логопеда, дефектолога з визначення відповідних правил та методів роботи [5].

Основним у роботі соціального педагога з аутистами є дотримуватись певних правил: обрати темп роботи, не вимагати забагато, але й пришвидшувати

темпи при вдачах дитини; бути строгим, навчати, а не допомагати; діти з аутизмом часто маніпулюють, хочуть допомоги навіть у тому, чим володіють; допомагаючи їм, ми позбавляємо їх можливостей навчитись чогось нового; хвалити навіть найменші успіхи дитини, винагороджувати; заохочувати до комунікації, не випереджувати прохань дитини; поступово ускладнювати комунікацію дитини, поповнюючи її середовище новим [8].

Під час виконання всіх аспектів соціально-педагогічної роботи з дітьми потрібно:

1. Формувати навичок самообслуговування (миття рук, роздягання – одягання, вміння використовувати предмети за призначенням). Можна використовувати піктограми, фото, дітям це найбільше подобається). Для всебічного розвитку дитини потрібно використовувати також посібники Монтессорі, розвивальні вкладки, багатогранники, пазли, пірамідки та інше.

2. Залучати дитину до взаємодії з дітьми, постійно проситись поділитись чимось, привітатись, попрощатись, сидіти разом за столом та інше.

3. Налагоджувати взаємодію за допомогою арт-терапевтичних методів (піскотерапія, музикотерапія, ізотерапія, ігри з водою).

4. Постійно працювати з батьками. Проводити різноманітні бесіди, пропонувати веб-сайти з корисною інформацією про роботу з дітьми з РАС, робити тестування, давати заповнювати анкети про характер поведінки дитини [4].

У своїй роботі соціальний педагог може використати ряд програм для сприяння налагодження комунікації та розвитку аутиста. Відомими є Hanen-програми, які сприяють навчанню комунікації передусім батьків дітей з РАС [9]. Програма «Більше, ніж слова», яка також допомагає усунути труднощі в спілкуванні з тим типом дітей з ООП. Вони вчать дорослих долати труднощі комунікації різними методами, навіть якщо вони дуже дивні. Програма ТЕАССН, спрямована на розвиток індивідуальних особливостей дитини, її

ефективної соціалізації [3]. “Son-Rise”, яка опирається на зовнішні стимули дитини, що змушують її виконувати завдання [6].

Висновки. Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок, що дана проблема є актуальною в даний час. Вона потребує ще більшого дослідження, а особливо важливим є вивчення методики роботи соціальних педагогів з дітьми з розладами аутистичного спектра. Робота має бути комплексною з усіма фахівцями закладу, а також з батьками. Найважливішим у соціально-педагогічній роботі з даними дітьми з ООП є налагодження комунікації, створення емоційного комфорту та навчання новим навичкам та формам поведінки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аутизм і глибокі порушення розвитку [Електронний ресурс]. Режим доступу:http://mpmpk.kr.sch.in.ua/konsuljtacii_specialistiv/psiholog/autizm/
2. Він безперспективний, у нас для нормальних черга: історія однієї дитини з аутизмом в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу:<https://www.radiosvoboda.org/a/30522045.html>
3. Островська К.О. Засади комплексної психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом: Монографія. Львів : «Тріада плюс», 2012. 520 с.
4. Робота з дітьми з РАС [Електронний ресурс]. Режим доступу:<https://oplatforma.com.ua/article/1588-nklyuzivna-osvta-dtey-z-rozladami-autichnogo-spektra-v-dnz>
5. Робота з дітьми з розладами аутичного спектра в закладі дошкільної освіти: з чого починати? Режим доступу <http://leleka.rv.ua/roboata-z-dit-my-z-rozladamy-autychnogo-spektra-v-zakladi-doshkil-noyi-osvity.html>
6. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму: Монографія. К.: Видавництво «Фенікс», 2010. 320 с.
7. Шульженко Д. Аутизм – не вирок. Львів : Кальварія, 2010. 224 с.

8. Communicating and interacting [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.autism.org.uk/about/communication/communicating>.
9. The Hanen Programs [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://researchautism.net/autism-interventions/types/parent-training-and-support/hanen-program-and-autism>.

Dubovets Hanna Ivanivna

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Ukraine)

Scientific advisor:

Klym Mariana Ihorivna

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Ukraine)

**THE WORK OF A SOCIAL PEDAGOGUE
WITH CHILDREN WITH AUTISTIC
SPECTRUM DISORDERS**

***Abstract:** the social and pedagogical problem of education and upbringing of children with disorders of autistic spectrum is revealed. The concept of autism is indicated as a more frequent deviation among children. The main aspects of working with children with races are described: adaptation, study of diagnosis, stay with healthy children, methods of work of psychological service.*

***Keywords:** autism, children with autistic spectrum disorders, children with special educational needs, social-pedagogical work, communication.*

УДК 378.60

Зубарева Любов Григорівна

студентка кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
(Дрогобич, Україна)

Науковий керівник:

Гринців Мар'яна Василівна

кандидат психологічних наук,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
(Дрогобич, Україна)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІТЕЙ ГРУПИ РИЗИКУ

***Анотація:** в роботі зазначається теоретична значимість проблеми, її недостатня вивченість у соціально-педагогічній науці. Проаналізовані проблеми дітей групи ризику і причини виникнення негативних явищ у дитячому віці, що характеризуються різними проявами девіантної поведінки. Представлений аналіз основних груп факторів ризику, які створюють ймовірну небезпеку для дитини.*

***Ключові слова:** ризик, поняття діти «групи ризику», категорії діти групи ризику, групи факторів ризику.*

В умовах політичної, соціальної і духовної кризи, що охопила Україну у XXI столітті, найвразливішою категорією суспільства стали діти. Вони опинились у ситуації повної беззахисності. Останні статистичні дані наводять жахливу картину зниження кількості дітей у демографічній структурі суспільства; зростання кількості неповних і неблагополучних сімей; підвищення рівня смертності, захворюваності дітей і підлітків; зростання кількості неповнолітніх злочинців і правопорушників. У цілому, у суспільстві

поглиблюється проблема відчуженості дітей і батьків, школи і сім'ї, школи і суспільства. Соціальний захист дитинства набуває найактуальнішого значення.

Ситуація розвитку на сучасному етапі приносить у життя дитини низку загроз і ризиків, які молодій особистості, що формується, важко самотійно подолати без серйозних втрат і зривів. Особливо складно процес розвитку та формування особистості проходить у дітей групи ризику.

У сучасних наукових працях, монографіях, дисертаційних дослідженнях достатньо охарактеризовано шляхи соціально-педагогічної роботи з різними категоріями дітей, особлива увага приділяється роботі з дітьми з особливими потребами (Н.Дементьєва, І.Іванова, А.Капська, Є.Холостова), проблемним сім'ям (З.Зайцева, В.Оржеховська, І.Трубавіна), окремим типам сімей (О.Максимович, В.Постовий, О.Песоцька та ін), проте недостатньо розроблено технології соціально-педагогічної роботи з дітьми із груп ризику.

За дослідженнями Трубавіна І. М. найбільше ризиків і порушень процесу соціалізації відбувається в дітей із неблагополучних (дезадаптованих, дисфункціональних) сімей, які погано встигають у школі, що характеризуються різними проявами девіантної поведінки, де діти обділені турботою і увагою із боку батьків. Ця категорія є «неофіційною». Увага до неї значно зросла лише останнім часом [3].

Поняття діти групи ризику може вважатися сьогодні загальноприйнятим, проте існують різні його трактування, тому воно потребує уточнення та розвитку.

Поняття «ризик» означає можливість, більшу ймовірність чогось, як правило, негативного, небажаного, що може статися або не відбутися. Тому, коли говорять про дітей групи ризику, мається на увазі, що ці діти перебувають під впливом деяких небажаних факторів, які можуть спрацювати чи не спрацювати.

Коли йде мова про соціальну підтримку дітей групи ризику, то фактично йдеться про дві сторони ризику.

З одного боку, це ризик суспільству, який створюють діти цієї категорії. Слід зазначити, що поняття «група ризику» з'явилося ще у контексті пріоритету суспільних інтересів. Це поняття дозволило виділяти категорії людей, сімей, поведінка яких могла становити певну небезпеку для оточуючих та суспільства в цілому, оскільки суперечило загальноприйнятим нормам та правилам.

З іншого боку, останнім часом ця категорія дітей розглядається фахівцями насамперед з погляду того ризику, якому постійно наражаються вони самі: ризику втрати життя, здоров'я, нормальних умов повноцінного розвитку тощо. Під поняттям «діти групи ризику» мають на увазі такі категорії дітей:

- 1) діти з проблемами у розвитку, що не мають різко вираженої;
- 2) діти, які залишилися без піклування батьків через різні обставини;
- 3) діти із неблагополучних, асоціальних сімей;
- 4) діти з сімей, які потребують соціально-економічної та соціально-психологічної допомоги та підтримки;
- 5) діти з проявами соціальної та педагогічної дезадаптації.

Різні вчені (І.Іванова, О.Максимович, І.Трубавіна) виділяють різні групи факторів, що дозволяють віднести дітей до цієї категорії. Аналіз праць цих учених дозволив нам визначити три основні групи факторів ризику, які створюють ймовірну небезпеку для дитини: психофізичні, соціальні та педагогічні.

Виділяють такі групи факторів ризику:

медико-біологічні (група здоров'я, спадкові причини, вроджені властивості, порушення у психічному та фізичному розвитку, умови народження дитини, захворювання матері та її спосіб життя, травми внутрішньоутробного розвитку тощо);

соціально-економічні (багатодітні та неповні сім'ї, неповнолітні батьки, безробітні сім'ї, сім'ї, що ведуть аморальний спосіб життя; непристосованість до життя в суспільстві: втеча, бродяжництво, крадіжка, шахрайство, бійки, вбивства, спроби суїциду тощо);

психологічні (відчуження від соціального середовища, неприйняття себе, невротичні реакції, порушення спілкування з оточуючими, емоційна нестійкість, неуспіх у діяльності, неуспіх у соціальній адаптації, труднощі спілкування, взаємодія з однолітками та дорослими тощо);

педагогічні (невідповідність змісту програм освітньої установи та умов навчання дітей їх психофізіологічним особливостям, темпу психічного розвитку дітей та темпу навчання, переважання негативних оцінок, невпевненість у діяльності, закритість для позитивного досвіду, невідповідність образу школяра тощо).

У педагогіці поняття діти групи ризику використовується досить часто. Згідно з статистикою в останнє десятиліття значно збільшується кількість дітей із проявами дезадаптації до умов життя. Отже, для здійснення права вільного вибору різних альтернатив розвитку необхідно навчити дитину обирати, допомогти їй розібратися в суті проблемної ситуації, виробити план вирішення та зробити перші кроки.

Дитина групи ризику потребує допомоги, спрямованої, з одного боку, на зміну важкої життєвої чи соціально небезпечної ситуації, у якій вона опинилася, з другого - на мінімізацію її соціальних, психологічних і педагогічних проблем і труднощів з метою їхнього поетапного освоєння і вирішення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи. А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола; заг. ред. А. Й. Капської. – К. : ДЦССМ, 2002. – 164 с.
2. Соціальні допомоги, пільги та послуги за законодавством України: Збірник нормативних актів. Упорядники: доц. Т.М. Додіна, проф. Г.І. Чанишева. – Х.: ТОВ «Одісей», 2008. – 520 с.
3. Трубавіна І. М. Соціальний супровід неблагополучної сім'ї : [науково-

методичні матеріали]. І. М. Трубавіна. – К. : ДЦССМ, 2003. – 86 с.

Zubareva Lyubov Hryhorivna

student of the Department of Social Pedagogy and Correctional Education
Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobytsk
(Drohobych, Ukraine)

Scientific advisor:

Hryntsiv Maryana Vasylivna

Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobytsk
(Drohobych, Ukraine)

GENERAL CHARACTERISTICS OF RISK GROUP CHILDREN

***Abstract:** the paper notes the theoretical significance of the problem, its insufficient study in socio-pedagogical science. The problems of children at risk and the causes of negative phenomena in childhood, characterized by various manifestations of deviant behavior, are analyzed. The analysis of the main groups of risk factors that create a probable danger for the child is presented.*

***Keywords:** risk, concept of risk group's children, categories of kids, risk groups, groups of risk factors.*

УДК 373.2.011.3-51

Мамчур Аліна Ярославівна

магістрантка кафедри педагогіки,
дошкільної та початкової освіти

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка
(Кременець, Україна)

Науковий керівник:

Врочинська Людмила Ігорівна

кандидат педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка
(Кременець, Україна)

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ
МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
ЗАСОБАМИ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ**

***Анотація:** у роботі подано аналіз понять «методична компетентність майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти», «електронні освітні ресурси», «педагогічні умови» та наголошено на актуальності визначення педагогічних умов формування означеної компетентності. Авторкою наведено педагогічні умови формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів.*

***Ключові слова:** методична компетентність, педагогічні умови, майбутній вихователь закладу дошкільної освіти, електронні освітні ресурси.*

Аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що методична компетентність – одна з важливих складових професійної діяльності вихователів закладів дошкільної освіти (надалі – ЗДО). Актуальним є підвищення рівня сформованості означеної компетентності у майбутніх вихователів ЗДО засобами електронних ресурсів. Реалізувати вказане завдання можливо шляхом розробки та впровадження методики розвитку методичної компетентності вихователів ЗДО та визначення педагогічних умов формування даної компетентності.

Науковиця Людмила Владиславівна Алексеєнко-Лемовська розглядає методичну компетентність вихователя ЗДО, як «інтегральну багаторівневу професійно значущу характеристику особистості та діяльності педагога, яка базується на результативному професійному досвіді; що відображатиме системний рівень функціонування методологічних, методичних і дослідницьких знань, умінь, досвіду, мотивації, здібностей і готовності до творчої самореалізації в науково-методичній і педагогічній діяльності в цілому, передбачає оптимальне поєднання методів професійної педагогічної діяльності» [1, с. 3].

Ми ж методичну компетентність майбутнього вихователя ЗДО розглядаємо як сукупність особистісних характеристик та комплекс професійних якостей педагога, які дають змогу якісно та ефективно організувати освітній процес у ЗДО.

Формування методичної компетентності майбутнього вихователя ЗДО засобами електронних освітніх ресурсів (засобів навчання на цифрових носіях будь-якого типу або розміщені в інформаційно-телекомунікаційних системах, які відтворюються за допомогою електронних технічних засобів і застосовуються в освітньому процесі) – процес довготривалий. З огляду на це, важливо систематизувати та узагальнити педагогічні умови, які б сприяли цьому процесу.

Термін «педагогічні умови» широко використовується у науково-методичній літературі. Сутність даного феномену визначається такими

поняттями як: «чинники» – сукупність об’єктивних і суб’єктивних чинників, які позитивно впливають на результативність процесу (О. Назола); «обставини» – сукупність об’єктивних і суб’єктивних обставин, від яких залежить досягнення мети (Н. Дворнікова); «можливості» – сукупність об’єктивних можливостей, які забезпечують вирішення педагогічного завдання (В. Кокорєв, В. Мошкін, А. Наумов); «заходи» – комплекс заходів, що сприяють ефективності процесу (С. Хазова); «міри» – сукупність мір, що сприяють успішності процесу (Н. Шереметова) [4, с. 87].

У педагогічній науці сутність поняття «педагогічні умови» вчені визначають по-різному. Висвітлення специфіки такої дефініції зумовлено науковим пошуком педагогічної мети та критеріїв оптимальності її досягнення. Нами проаналізовано деякі підходи до трактування терміна «педагогічні умови». Так, у Тлумачному словнику української мови умова розкривається як «сукупність перемінних природних, соціальних, зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на фізичний, психічний, моральний розвиток людини, його поведінку; виховання та навчання, формування особистості» [6, с. 236].

В українському педагогічному енциклопедичному словнику педагогічні умови визначаються, як «обставини, від яких залежить та за яких відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості, групою людей» [3, с. 243].

Отже, під педагогічними умовами ми розумітимемо такі необхідні та достатні зовнішні обставини освітнього середовища, які дають змогу підвищити ефективність та результативність процесу формування методичної компетентності майбутнього вихователя ЗДО засобами електронних освітніх ресурсів.

У ході здійсненого експериментального дослідження, аналізу науково-методичної літератури [2; 5; 7; 8; 9] було виділено такі педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього вихователя ЗДО засобами електронних освітніх ресурсів:

- 1) створення індивідуальної освітньої траєкторії навчання для кожного здобувача – майбутнього вихователя ЗДО (відповідно до вихідного рівня їхньої компетентності щодо користування електронними освітніми ресурсами);
- 2) організація диференційованого цілісного методичного супроводу професійної діяльності вихователя ЗДО через оволодіння ними методикою роботи з електронними освітніми ресурсами;
- 3) створення мотиваційно-розвивального електронно-інформаційного простору та удосконалення матеріально-технічного забезпечення у кожному ЗДО задля підсилення ролі моніторингу ефективності підвищення кваліфікації працівників освіти;
- 4) розвиток ціннісного ставлення до педагогічної діяльності на основі залучення до участі в мережевих спільнотах, професійних об'єднаннях та спільнотах;
- 5) постійна актуалізація індивідуального досвіду користування електронними освітніми ресурсами в педагогічній діяльності вихователя ЗДО, рефлексія на усіх етапах освітньої діяльності.

Отже, ефективність формування методичної компетентності вихователя закладу дошкільної освіти засобами електронних освітніх ресурсів забезпечується шляхом впровадження означених педагогічних умов.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Алексеенко-Лемовська Л. Принципи розвитку методичної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів. *Вісник Черкаського університету*. 2016. Вип. № 14. С. 3–9.
2. Алексеенко-Лемовська Л. Педагогічні умови розвитку методичної компетентності вихователів закладів дошкільної освіти. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. № 14 (46). С. 9–17.

3. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник: вид. 2, допов. й виправ. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.
4. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України ; головний редактор. В. Г. Кремін. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
5. Зданевич Л. Використання освітніх інтернет-ресурсів у процесі підготовки майбутніх вихователів до роботи з дошкільниками. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2020. № 2. URL: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.3.2014.196839> (дата звернення: 11.01.2023).
6. Івченко А. О. Глумачний словник української мови. 8-ме вид., стер. Харків : Фоліо, 2005. 540 с.
7. Набока О. Г., Демченко М. О. Методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів: теоретичний аспект. *Молодий вчений*. 2017. № 10.1(50.1). С. 45–48.
8. Сирова Ю. В. Методична компетентність вихователів закладів дошкільної освіти як фактор становлення їх професіоналізму. *Педагогічні науки*. 2018. Вип. LXXXIV. Т. 2. С. 164–168.
9. Швець Т. А. Педагогічні умови формування професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Херсон, 2016. 260 с.

Mamchur Alina Yaroslavivna

Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
named after Taras Shevchenko
(Kremenets, Ukraine)

Scientific advisor:

Vrochynska Liudmyla Ihorivna

Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
named after Taras Shevchenko
(Kremenets, Ukraine)

**PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FORMATION
OF METHODOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE
TEACHERS OF PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS
USING ELECTRONIC EDUCATIONAL RESOURCES**

***Abstract:** the work presents an analysis of the concepts «methodological competence of the future teacher of a preschool education institution», «electronic educational resources», «pedagogical conditions» and emphasizes the relevance of determining the pedagogical conditions for the formation of this competence. The author provides pedagogical conditions for the formation of methodical competence of future educators of preschool education institutions by means of electronic educational resources.*

***Keywords:** methodical competence, pedagogical conditions, future teacher of preschool education institution, electronic educational resources.*

УДК 373.211.24

Михальчук Олена Василівна

магістрантка кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія

ім. Тараса Шевченка

(Кременець, Україна)

Науковий керівник:

Швець Оксана Вікторівна

Кандидат педагогічних наук, доцентка,

доцентка кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія

ім. Тараса Шевченка

(Кременець, Україна)

**ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ДОСЛІДНИЦЬКО-ПОШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
З ДІТЬМИ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
ТА ФОРМУВАННЯ У НИХ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ**

***Анотація:** в роботі подано аналіз програмових вимог згідно діючих програм розвитку дітей дошкільного віку «Українське дошкілля» та «Я у Світі» щодо організації дослідно-експериментальної діяльності з дітьми п'ятого року життя та виділено основні завдання освітніх ліній, пов'язані із формуванням у них пізнавальної активності засобами означеної вище діяльності. Представлено показники компетентності дитини середнього дошкільного віку, які допомагають дитині у пошуках відповідей на проблемні запитання про природу і знання яких допомагає вихователеві закладу дошкільної освіти формувати пізнавальну активність у дітей цього віку.*

Ключові слова: базовий компонент дошкільної освіти в Україні, дитина середнього дошкільного віку, освітня лінія, Українське дошкілля, Я у Світі, пізнавальна активність, нескладні дослідження.

Організація дослідницько-пошукової діяльності з дітьми середнього дошкільного віку та формування у них пізнавальної активності передбачає вивчення вихователем закладу дошкільної освіти програмових вимог згідно діючих програм перед початком такої роботи. Схарактеризуємо їх коротко.

У Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні (2021 р.) зазначено, що «проявами пізнавальної активності є інтерес дитини до довкілля, самої себе, активне сприймання предметів, об'єктів, людей, подій. Дитина-дошкільник характеризується спостережливістю, кмітливістю, допитливістю» [1]. Аналіз програм розвитку дітей дошкільного віку «Українське дошкілля» [2] та «Я у Світі» [3] дало змогу виділити особливості розуміння сутності проблеми дослідження. Так, у програмі «Українське дошкілля» (2017 р.) для дітей середньої групи (5-го року життя) в освітній лінії «Особистість дитини» в рубриці «Безпека життєдіяльності» окреслено, що дитина «має знання про небезпеку від гарячих предметів і рідин; ліків та хімічних речовин» [2, с. 107]. У рубриці «Безпека в природі» визначено «формувати уявлення про те, що все в природі взаємопов'язане і впливає на здоров'я людини: сонце, повітря, вода, ґрунт, рослини, тварини тощо» [2, с. 108].

Освітня лінія «Дитина в природньому довкіллі» містить окреслені вікові можливості дитини 5-го року життя (особливості розвитку пам'яті, емоцій, уяви, уваги, мислення, почуттів, волі, мовлення), які важливо враховувати вихователеві ЗДО під час формування пізнавальної активності дітей середнього дошкільного віку засобом нескладних дослідів. Серед основних завдань передбачено «підводити дітей до визначення суттєвої, спільної для всіх об'єктів природи ознаки: вода, земля, пісок, глина, каміння, повітря – не росте, не живиться, не розмножується» [2, с. 127], «підтримувати практичні дослідницькі вміння з догляду за рослинами» [2, с. 128]. У рубриці «Природа планети Земля»

до означеної освітньої лінії для дітей середнього дошкільного віку передбачено «знайомство дітей з явищами природи (сонцем, повітрям, водою, ґрунтом, піском, глиною, камінням), сезонними змінами в природі, рослинами (деревами, кущами, трав'янистими рослинами і змінами в рослинному світі в різні пори року тощо), тваринами (дикими, свійськими; птахами, комахами, земноводними)» [2, с. 129]. У рубриці «Життєдіяльність людини в природньому довкіллі» передбачено «формування в дітей первинні уявлення, що природу треба оберігати» [2, с. 130]. У рубриці «Всесвіт» – «привертати увагу до дослідження Космосу, космічних кораблів, космонавтів та їхнього одягу» [2, с. 131]. Серед показників компетентності дитини середнього дошкільного віку за освітньою лінією «Дитина в природньому довкіллі» (програми «Українське дошкілля»): «усвідомлює, що вітер – це рух повітря», «визначає властивості піску, глини, ґрунту, ознаки води», «бере участь у пошуково-дослідницькій діяльності» [2, с. 131].

У програмі розвитку дитини від народження до шести років «Я у Світі» завдання щодо змісту освіти подані у єдності для молодшого та середнього дошкільного віку, хоча групи розділено в описі вікових можливостей та освітніх завдань. І так, навчання дітей 5-го року життя передбачає за цією програмою, як і за програмою «Українське дошкілля», опис вікових можливостей дітей цього віку, тоді вже подано опис освітніх ліній та їхніх показників, освітніх завдань. Зміст освіти дітей середнього дошкільного віку за освітньою лінією «Дитина в природньому довкіллі» включає підрубрики «Планета Земля», «Рослинний світ», «Тваринний світ», «Явища природи», «Природні об'єкти» – передбачено для вихователів «збагачення досвіду практичних дій з предметами, спонукає до експериментування, збільшує тривалість занять дитини з об'єктами природи», «Життєдіяльність людини», «Всесвіт» [3, с. 183].

Серед освітніх завдань: «сприяти розвитку пошуково-дослідницької діяльності – надавати дитині можливість експериментувати з водою, піском, снігом, камінцями, черепашками тощо» [3, с. 191]. У показниках компетентності

дитини на кінець 5-го року життя окреслено знання, уміння, базові якості (сприйнятливність, допитливість, самостійність, самовладання, гідність, справедливість, відповідальність, креативність) [3, с. 195], які допомагають дитині у пошуках відповідей на проблемні запитання про природу і знання яких допомагає вихователю закладу дошкільної освіти формувати пізнавальну активність дітей середнього дошкільного віку засобом нескладних дослідів.

Отже, знання програмових вимог щодо організації дослідницько-пошукової діяльності з дітьми середнього дошкільного віку та формування у них пізнавальної активності – важливе завдання вихователя закладу дошкільної освіти та актуальне завдання сьогодення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: Богуш А. Київ.: Видавництво, 2021. С. 18–25.
2. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Київ: Видавництво, 2017. 256 с.
3. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років/ О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова [та ін.]; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ: ТОВ «МЦФЕР_Україна», 2019. 488 с.

Mikhalchuk Olena Vasylivna

Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
named after Taras Shevchenko
(Kremenets, Ukraine)

Scientific advisor:

Shvets Oksana Viktorivna

Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
named after Taras Shevchenko
(Kremenets, Ukraine)

**PROGRAM REQUIREMENTS REGARDING ORGANIZATION
OF RESEARCH & RESEARCH ACTIVITIES WITH CHILDREN
OF MIDDLE SCHOOL AGE & FORMATION
OF THEIR COGNITIVE ACTIVITY**

***Abstract:** authors of this paper present an analysis of the program requirements according to the current development programs of preschool children "Ukrainian Kindergarten" and "My in the World" regarding the organization of research and experimental activities with children of the fifth year of life and highlights the main tasks of educational lines related to the formation they have cognitive activity by means of the above-mentioned activity. Indicators of competence of a child of middle preschool age are presented, which help the child in the search for answers to problematic questions about nature and the knowledge of which helps the educator of a preschool education institution to form cognitive activity in children of this age.*

***Keywords:** basic component of preschool education in Ukraine, child of middle preschool age, educational line, Ukrainian preschool, Myself in the World, cognitive activity, simple experiments.*

УДК 378.093. (043.5)

Рудак Ольга Романівна

магістрантка кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
(Кременець, Україна)

Науковий керівник:

Швець Оксана Вікторівна

кандидат педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри педагогіки, дошкільної та початкової освіти
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
(Кременець, Україна)

**ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО В УМОВАХ
ВИКОРИСТАННЯ SMART-ТЕХНОЛОГІЙ**

***Анотація:** окреслено особливості використання дуальної освіти як засобу підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах використання smart-технологій. Автором протрактовано поняття «дуальна освіта», «дуальне навчання», «smart-технології». Наголошено, що перевагою дуальної форми навчання є підвищення якості підготовки компетентних вихователів закладів дошкільної освіти з врахуванням вимог роботодавців й інших стейкхолдерів у межах нових організаційних форм навчання, а smart-технології дозволяють розробляти викладачам закладів вищої освіти інноваційні навчально-методичні матеріали, а також формувати індивідуальні траєкторії навчання.*

***Ключові слова:** дуальна освіта, smart-освіта, smart-технології, професійна підготовка, майбутній вихователь закладу дошкільної освіти.*

Під smart-освітою розуміють гнучке навчання в інтерактивному освітньому середовищі за допомогою освітнього контенту, який знаходиться у

вільному доступі у всьому світі [4, с. 65]. Зручність доступу до освіти в будь-який час і з будь-якої точки світу дало поштовх для поширення smart-технологій та реалізації мобільності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах використання smart-технологій передбачає опору на переваги дуальної освіти, або як її ще називають – практико-орієнтованої. У 60-ті роки ХХ ст. в Німеччині було введено поняття «дуальна система» для визначення нової на той час та вельми гнучкої форми організації фахової підготовки та водночас, як виду профільної освіти, який передбачав інтеграцію закладу вищої освіти та підприємства /іншої організації, яка працевлаштовує студента. Дуальність розглядається як методологічна основа професійної підготовки та зорієнтована на поєднання освітньої, практичної (виробничої) сфери в межах організаційно-відмінних форм навчання.

Дуальна освіта базується на дуальному навчанні – виді навчання, метою якого є формування у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти практичних умінь та навичок педагогічної роботи, котрі були визначені стейкхолдерами [1, с. 1]. У «Положенні про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти» (2020 р.) окреслені завдання дуальної форми здобуття вищої освіти, до яких віднесено: «забезпечення відповідності якості професійної освіти вимогам ринку праці з урахуванням поточних і перспективних потреб суб'єктів господарювання усіх організаційно-правових форм і форм власності, а також розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти. Дуальна форма здобуття професійної освіти базується на денній формі здобуття професійної освіти та може поєднуватися з іншими видами інституційної форми здобуття професійної освіти» [3, с. 1]. Перевагою дуальної форми навчання є підвищення якості підготовки компетентних вихователів закладів дошкільної освіти з врахуванням вимог роботодавців й інших стейкхолдерів у межах нових організаційних форм навчання. Першочерговою умовою ефективного впровадження елементів дуального

навчання вважали оновлення навчальних програм професійного циклу дисциплін шляхом посилення практичної спрямованості змісту освіти. При цьому важливо, щоб стейкхолдери та представники професійних спільнот брали участь в розгляді та затвердженні освітніх програм, професійних стандартів та надавали рекомендації чи пропозиції щодо покращення організації освітнього процесу в закладі вищої освіти, спільно з адміністрацією закладу вищої освіти працювали над покращення іміджу закладу освіти для абітурієнтів та роботодавців, впровадженням інноваційних технологій тощо.

Варто звернути увагу на те, що формування компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами smart-технологій дає змогу підсилити практичну спрямованість дисциплін педагогічного циклу через такі форми: залучення викладачів-практиків та роботодавців до викладацької діяльності; організація навчальних занять на базах практик; залучення експертів за профілем спеціальності до планування та організації освітнього процесу тощо. Smart-технології дозволяють розробляти викладачам закладів вищої освіти інноваційні навчально-методичні матеріали, а також формувати індивідуальні траєкторії навчання майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Перевагами Smart-технологій є те, що вони здатні розвинути творчі здібності студентів, професійні знання, навички комунікації, грамотність у сфері ІКТ; сформувати критичне мислення, інноваційний підхід; удосконалити вміння ефективною співпраці та взаєморозуміння, лідерство, розвиток кар'єри.

Ю. М. Лук'янова та В. І. Комарь наголошують, що основним завданням простору для smart-освіти є створення умов для реалізації творчого та інтелектуального потенціалу студентів, оскільки технології – це інтегровані засоби для навчання студентів, які включають в себе різні аспекти всіх видів інформаційних освітніх технологій, допомагають викладачу організувати освітній процес із різноманітними видами діяльності студентів під час заняття та поза його межами [2, с. 2].

Так, М. В. Сапогов вивчивши зарубіжний інноваційний досвід, радив впроваджувати окремі практико-орієнтовані інноваційні форми занять з використанням smart-технологій задля методичного забезпечення дуального навчання у формування професійно-педагогічної компетентності магістрів [5, с. 79]. Цікавими в контексті нашого дослідження вважаємо запропоновані науковцем імпресингові та меморайзингові заняття, які дають змогу вирішити чимало завдань під час професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти через дуальну освіту. Зокрема, імпресингові заняття можна застосовувати з метою оволодіння здобувачами вищої освіти методикою обговорення практичного значення педагогічних концепцій, принципів навчання у вищій школі, запросивши на лекцію двох викладачів, що мають різні точки зору на проблему. Буде цікаво та оригінально почути під час пари дві точки зору на проблему, окреслити ті моменти, які потребують обговорення та подальших роздумів кожним студентом наодинці. Щодо меморайзингових занять, то їх М. В. Сапогов радив використовувати з метою набуття алгоритмів умінь, необхідних задля обраної професійної діяльності через конспектування, складання глосаріїв, консультацій та завдяки залученню викладачів-практиків та роботодавців до викладацької діяльності [4, с. 65].

Таким чином, використання дуальної освіти як засобу підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах використання smart-технологій дасть можливість організувати якісну та ефективну самостійну роботу студентів денної форми, набуття ними професійних компетенцій на основі системного багатовимірного вивчення дисциплін з урахуванням їх взаємозв'язків, стимулювати творчу та наукову діяльність через застосування дата-центрів на платформі хмарних технологій, інтерактивних дошок, планшетів, проекторів, відповідного програмного забезпечення, інших засобів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Дуальна освіта. Міністерство освіти і науки України : офіційний сайт. 2018. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnicnaosvita/dualnaosvita> (дата звернення: 10.01.2023).
2. Лук'янова Ю. М., Комар В. І. Smart-технології як шлях до smart-освіти у вищих навчальних закладах URL: Смарт технологии_.pdf (дата звернення: 11.01.2023).
3. Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.12.2019 № 1551 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 20 лютого 2020 р. за № 193/34476. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0193-20#Text> (дата звернення: 11.01.2023).
4. Сапогов Н. М., Гапчук Я. А. Використання Smart-технологій в освітньому просторі педагогічного університету. *Український психологопедагогічний науковий збірник. Науковий журнал*. Львів : ТО «Львівська педагогічна спільнота», 2020. № 19. С. 65–69.
5. Сапогов М. В. Формування професійної компетентності в освітньому середовищі педагогічного університету. *Педагогіка і психологія : актуальні проблеми досліджень на сучасному етапі : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 3-4 квітня 2020 року)*. Київ : ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2020. С. 79–82.

Rudak Olga Romanivna

Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
named after Taras Shevchenko
(Kremenets, Ukraine)

Scientific advisor:

Shvets Oksana Viktorivna

Preschool and Elementary Education
Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy
named after Taras Shevchenko
(Kremenets, Ukraine)

DUAL EDUCATION AS MEANS OF TRAINING FUTURE EDUCATORS IN USE OF SMART TECHNOLOGIES

***Abstract:** the features of using dual education as a means of training future teachers of preschool education institutions in the conditions of using smart technologies are outlined. The author interprets the concepts of "dual education", "dual training", "smart technologies". It is emphasized that the advantage of the dual form of education is the improvement of the quality of training of competent teachers of preschool education institutions, taking into account the requirements of employers and other stakeholders within the limits of new organizational forms of education, and smart technologies allow teachers of higher education institutions to develop innovative educational and methodological materials, as well as to form individual learning trajectories.*

***Keywords:** dual education, smart-education, smart-technologies, professional training, future teacher of preschool education institution.*

УДК 37.013.44

Феєр Ангеліна Іванівна

студентка кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
(Дрогобич, Україна)

Науковий керівник:

Логвиненко Тетяна Олександрівна

доктор педагогічних наук, професор
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
(Дрогобич, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З ПЕДАГОГІЧНО-ЗАНЕДБАНИМИ ДІТЬМИ

***Анотація:** у статті розкрито організацію соціально-педагогічної роботи з педагогічно-занедбанними дітьми, окреслено особливості подолання проявів педагогічної занедбаності дітей з погляду їх складності та поліаспектності цього явища.*

***Ключові слова:** соціальний педагог, педагогічно-занедбані діти, фактори педагогічної занедбаності.*

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю надати професійну, соціально-педагогічну допомогу підлітку у процесі протидії негативним впливам соціального середовища, а саме створити умови для повноцінного розвитку, підтримати розвиток розумової активності з одночасним підвищенням опірності негативним впливам та факторам педагогічної занедбаності. Навчаючись у закладі загальної середньої освіти підліток повинен мати можливість реалізовувати свій потенціал та отримувати кваліфіковану допомогу у випадку, якщо його можливості в організації процесу є обмежені.

Тому організація роботи з важкими дітьми та підлітками в загальноосвітньої школи – є однією з найважливіших проблем сучасної освіти та організації навчально-виховного процесу дитини. Аналіз літератури дозволяє стверджувати, що педагогічна занедбаність є інтегративним поняттям. «Педагогічна занедбаність полягає в нерозвиненості, неосвіченості і невихованості дитини, у відставанні його розвитку від власних можливостей, вимог віку, викликаних педагогічними причинами і піддаються корекції педагогічними засобами. При збереженні приблизно однакового механізму виникнення і розвитку на різних вікових ступенях це явище має вікову динаміку, взаємопов'язані ознаки і прояви» [1, 15].

Мета статті – окреслити особливості роботи соціального педагога з педагогічно-занедбанними дітьми.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна занедбаність є породжена неправильним розвитком дитини, у якого відсутні для його віку знань, умінь, навичок. У число причин, що призводять до педагогічної занедбаності особистості, входять особистісні, сімейно-побутові та соціальні фактори. До особистісних факторів можна віднести: особливості фізіологічного розвитку; генетичні риси; властивості темпераменту. До сімейно-побутових факторів відносимо: рівень педагогічної освіти дорослих членів сім'ї; стиль батьківського виховання; внутрішньо-сімейні конфлікти і способи їх дозволу. Соціальні чинники обумовлені близьким оточенням однолітків.

При цьому соціальний педагог має обов'язки надати сприяння вчителю у формуванні адекватної сучасному рівню знань й рівнем освітніх програм картину світу, здійснення навчання і виховання учнів з урахуванням специфіки навчального предмета, а так само сприяти формуванню загальної культури особистості, забезпечувати рівень підготовки відповідає вимогам Державного освітнього стандарту.

Забезпечити реалізацію вищезгаданого може тільки кваліфікована соціально-педагогічна діяльність, так як проблема педагогічної занедбаності

багатоаспектна і вирішення її необхідно проводити фахівцю, чиї функції якраз забезпечують організацію та супровід діяльності учня, враховуючи його вікові особливості, соціальну ситуацію розвитку, сформованість навчальних навичок, рівень сімейного виховання та особливості міжособистісного спілкування в класному колективі [2, 45].

Науковці акцентують увагу на соціальних передумовах попередження появи педагогічно-занедбаних дітей: забезпечення достатньої соціально-педагогічної культури батьків; створення соціально-педагогічних умов для реалізації і задоволення кожною особистістю своїх інтересів і потреб; подолання рецидивів насильства, жорстокості.

У процесі подолання проявів педагогічної занедбаності дітей з погляду їх складності та багатоаспектності вияву виділяють кілька етапів. Перший етап є діагностичним: вивчення та аналіз позитивних та негативних властивостей виховання, умов, що сприяли появі і формуванню негативних властивостей; Другий етап – планування та визначення напрямків роботи соціального педагога. Третій етап – цілеспрямована соціально-педагогічна діяльність: здійснюється аналіз соціально-психологічних змін у поведінці вихованця, визначаються нові перспективні лінії [3, 92].

Існує досить велика різноманітність в класифікації педагогічної занедбаності. Зокрема, для поведінки педагогічно занедбаних дітей характерними є такі ознаки як негативізм, агресивна реакція на виховний вплив, спотворене уявлення про навколишній світ, неправильно сформована система цінностей, недостатньо високий освітній рівень розвитку, схильність до протиправних дій та ін.

Висновки. Педагогічно занедбані діти належать до групи соціального ризику, адже через певні причини вони не можуть нормально розвиватись й потрапляють до сфери педагогічних, психологічних та соціальних відхилень. Для своєчасної діагностики та планування соціально-педагогічної роботи з цією категорією дітей необхідно знати особливості поведінки таких дітей. Найбільш

поширений поділ цього явища на категорії здійснюється в залежності від проявів дитячої поведінки, рівня розвитку відхилень у поведінці та безпосередньо причин виникнення педагогічної занедбаності. Ці питання необхідно вивчати в комплексі, адже одне відхилення, наприклад, педагогічне, неминуче тягне за собою й інші – соціальне й психологічне.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Захарова Н. Адаптація дітей дошкільного віку до сучасного соціального простору : Монографія. Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2010. 218 с.
2. Пихтіна Н. Профілактика негативних проявів у поведінці дітей: навчальний посібник. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. 376 с.
3. Ткаченко Н. Класифікація методологічних умов подолання педагогічної занедбаності в початковій школі. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2013. № 2 (6). С. 92.

Feyer Anhelina Ivanivna

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

(Drohobych, Ukraine)

Scientific advisor:

Lohvynenko Tetyana Oleksandrivna

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

(Drohobych, Ukraine)

**FEATURES OF WORK OF SOCIAL PEDAGOGUE
WITH PEDAGOGICALLY NEGLECTED CHILDREN**

***Abstract:** the article deals with the organization of social and pedagogical work with pedagogically neglected children, outlines the features of overcoming the manifestations of pedagogical neglect of children from the point of view of their complexity and multifacetedness of this phenomenon.*

***Keywords:** social pedagogue, pedagogically neglected children, factors of pedagogical neglect.*

ТЕХНІЧНІ НАУКИ (TECHNICAL SCIENCES)

УДК 004.942

Круглий Олександр Сергійович

студент кафедри інформаційних систем

ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»

(Дніпро, Україна)

Науковий керівник:

Коротка Лариса Іванівна

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри інформаційних систем

ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»

(Дніпро, Україна)

ПРОГРАМНИЙ АГЕНТ ПОШУКУ ІНФОРМАЦІЇ ПО БАЗІ ДАНИХ

***Анотація:** в роботі спроектовано та реалізовано програмного агента, який виконує пошук по базі даних, для визначеності було взято базу мобільних телефонів. Проведено порівняння різних підходів пошуку інформації по базі. Реалізовано два методи пошуку інформації: Union та OR. Показано реалізацію кожного підходу та виконано аналіз результатів використання вказаних методів.*

***Ключові слова:** програмний агент, база даних, пошук інформації.*

Розвиток інформаційних технологій та сучасний його стан характеризується введенням та роботою з системами, які базуються на знаннях. Агентні та мультиагентні технології визначаються широким спектром їх застосувань. Популярність агентно-орієнтованого програмування у сфері розподіленого штучного інтелекту пов'язана з застосуванням агентів.

Інтелектуальні програмні є достатньо новим класом програмного забезпечення та застосовуються у різних предметних областях [1-3].

Для створення агентних систем застосовуються нові рівні абстракції. Безпосередньо програмному агенту надаються широкі повноваження та функції, які імітують поведінку людини у складних умовах. Моделювання поведінки агентів і дослідження їх моделей та архітектур потребує достатнього теоретичного обґрунтування [1, 4, 5].

Як відомо, існують різновиди агентів: програмні, мобільні, інтелектуальні. Відгалуженням досліджень зі штучного інтелекту є робота інтелектуальних агентів. Для їх створення застосовується різні напрями штучного інтелекту, у тому числі: апарат штучних нейронних мереж, нечіткої логіки, інтерпретації текстів природною мовою, еволюційне моделювання тощо. Названі технології, як відомо, мають широкі можливості, але навчання агентів процес складний і поки не так багато «розумних» агентів. Звісно, що для їх реалізації потрібні потужні комп'ютери, розподілені сховища даних, ефективні низькорівневі технології пошуку та операційні системи, що підтримують виконання коду.

Спільним завданням усіх класів агентів є одне спільне завдання – це підвищення продуктивності та ефективності роботи користувачів. Для цього вони виконують таку кількість дій, яку людина не в змозі зробити самостійно через їх трудомісткість або складність.

У роботі пропонується розробка програмного агента, який розміщений у певному середовищі, зокрема у базі даних, та функціонує в ньому. Він не тільки повинен сприймати імпульси з цього середовища, але й може змінювати його, тобто опрацьовувати, наприклад, запити з бази даних. При цьому користувач не має негайної потреби втручання у роботу програмного агента, або контролювати його дії. В якості гнучкості роботи агенту є його здатність до змін та взаємодії з користувачем [5, 6].

Як відомо, програмні агенти може змінювати людино-машинний інтерфейс: на їх основі розробляються інтерактивні персонажі, з якими можна спілкуватись і радитись. Розроблюваний у роботі агент переміщується по базі даних для пошуку інформації. Він розміщується в інформаційній системі користувача та результати його роботи передаються користувачу. Створюваний агент можна частково вважати інтелектуальним, або з елементами інтелекту тому, що він може виконувати, наприклад, операції сортування запитів.

Розроблюваний агент повинен мати взаємодію з користувачем у інформаційному середовищі та перетворення цієї взаємодії у знання для конкретних користувачів. Як відомо, такі агенти називаються інформаційно пошуковими [1].

Якщо порівнювати з традиційними засобами пошуку, то використання інформаційно-пошукових агентів, який розроблено у роботі, має наступні переваги:

- отримання користувачем найбільш релевантних результатів пошуку, які попередньо переглянуті агентом у відповідності до побажань користувача;
- автономність виконання постійних інформаційних запитів користувача без його відповідних вказівок;
- зберігання результатів пошуку для подальшої обробки та аналізу;
- підвищення ефективності виконання запитів за рахунок співпраці інформаційно-пошукового агента;
- коригування своєї поведінки з урахуванням власного досвіду;
- використання знань у предметній області, які можуть подані у різній формі, наприклад, тезауруси, у процесі пошуку.

Очевидно, що всі ці дії виконуються автоматично, для обробки посилань може запускатися відразу кілька процесів. Це забезпечує оптимальне використання каналу, наприклад, Інтернету і значне зниження витрат часу. Тому такий інформаційно-пошуковий агент можна вважати, як інтелектуальну надбудову.

При розробці структури інформаційно-пошукового агента необхідно мати: користувальницький інтерфейс для отримання завдань; планувальник робіт; модель середовища та модель предметної області.

Для отримання завдань від користувача і повернення йому результатів їх виконання необхідно мати інтерфейс користувача для агента, він може використовуватися для поповнення моделі навколишнього середовища. З метою ефективного пошуку агент потребує знання про інформаційні потреби користувача для спостереження за потоками інформації.

Інформаційні запити про зміни у вказаних джерелах, постійні запити без зазначення конкретних джерел, історію відповідей на постійні запити, розклад запитів тощо відображають постійні інформаційні потреби користувача. Це є моделлю користувача. Крім того, ця модель містить інформацію про переваги інформаційних джерел користувача. Наявність в агента знань предметної області підвищує ефективність пошуку.

У роботі спроектовано, розроблено програмного агента, структура якого описана вище. Багато розробників програмного забезпечення звертаються до використання агентно-орієнтованих технологій для створення інформаційнопошукових механізмів. На сьогодні розроблено багато інформаційно-пошукових агентів, більшість з яких – безкоштовні. Вони різняться за рівнем інтелектуальності, інформаційними моделями, інтерфейсом тощо. Таке різноманіття вказує на перспективність цього підходу та актуальність розробки його теоретичних засад.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Плескач В.Л., Рогушина Ю.В. Агентні технології: Монографія. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 344 с.
2. Korotka L.I. The use of elements of computational intelligence in problems of forecasting of corroding constructions durability / L. I. Korotka, Y. A. Korotka //

Mathematical and computer modelling. Series: Technical sciences – 2017. Issue 16. – P 64-71.

3. Зеленцов Д.Г. Технологии вычислительного интеллекта в задачах моделирования динамических систем: монография./ Д.Г. Зеленцов, Л.И. Короткая // – Днепр: Баланс-Клуб, 2018. – 178 с.
4. Гладун А.Я., Несен М.В., Рогушина Ю.В. Агентно-орієнтований підхід при вирішенні задач е-комерції та пошуку інформації // міжнародна науково-практична конференція "Розробка систем програмного забезпечення: виклики часу та роль в інформаційному суспільстві", Київ, 2005. – С.75-78.
5. Глибовець М.М., Постніков О.С. Використання мобільного агента при пошуку в розподілених репозиторіях навчальних об'єктів / Вісник Київського національного університету ім.Т.Шевченка. Серія "Фізико-математичні науки", 2004. - С.128-130.
6. Козлов Д.Д., Смелянский Р.Л. Использование интеллектуальных агентов для поиска информации в Интернет // Искусственный интеллект, №2, 2002. – С.378-382.

Kruglyi Oleksandr Sergeyevich

Ukrainian State University of Chemical Technology

(Dnipro, Ukraine)

Scientific advisor:

Korotka Larysa Ivanivna

Ukrainian State University of Chemical Technology

(Dnipro, Ukraine)

**INFORMATION SEARCH SOFTWARE
AGENT ACCORDING TO THE DATABASE**

***Abstract:** in this paper, a software agent was designed and implemented, which performs a database search; for certainty, a database of mobile phones was taken. A comparison of various approaches to searching for information on the database was carried out. Two information search methods are implemented: Union and OR. The implementation of each approach is shown and the results of using the specified methods are analyzed.*

***Keywords:** software agent, database, information search.*

УДК 004.4

Продан Євгеній Михайлович

студент кафедри інформаційних систем

ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»

(Дніпро, Україна)

Науковий керівник:

Коротка Лариса Іванівна

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри інформаційних систем

ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»

(Дніпро, Україна)

ПОБУДОВА ДОДАТКУ НА МІКРОСЕРВІСНІЙ АРХІТЕКТУРІ

***Анотація:** в роботі проводиться порівняння різних архітектурних підходів для конструювання вебдодатків та дослідження переходу між архітектурами. Описано існуючий проєкт на монолітній архітектурі та представлено перехід на мікросервісну. Показано реалізацію кожного сервісу та описано перетворений проєкт. Проведено аналіз та порівняння проєктів на різних архітектурах.*

***Ключові слова:** архітектура, моноліт, мікросервіси, вебдодатки.*

Як відомо, основними архітектурними підходами є монолітна архітектура та мікросервісна. Монолітна архітектура є традиційною моделлю програмного забезпечення, яка працює автономно та не залежить від інших додатків. Програмування мікросервісів, які є невеликими автономними компонентами, дозволяє досягти модульності та відмово стійкості будь-якої програми. Програмування мікросервісів покращує архітектуру кожної програми, дозволяє уникнути громіздкого та страшного коду [1].

Загальновідомо, що мікросервіси – це служби, що незалежно розгортаються, моделюються навколо бізнес-домену. Вони «спілкуються» один з одним через мережі та пропонують на вибір цілий ряд варіантів архітектури для вирішення завдань. Звідси випливає, що архітектура на основі мікрослужб базується на численних співпрацюючих мікрослужбах.

З технологічного погляду мікросервіси виставляють назовні можливості бізнесу, які вони інкапсулюють через одну або кілька кінцевих точок в мережі. Мікросервіси взаємодіють один з одним через ці мережі, що робить їх різновидом розподіленої системи та які інкапсулюють зберігання і вилучення даних, подаючи дані через чітко визначені інтерфейси. І тому бази даних приховані в межах контуру служби [2-4].

У роботі пропонується побудова додатку на мікросервісній архітектурі. Клієнтська частина представлена у вигляді SPA (Single page application) додатку, який написано за допомогою бібліотеки ReactJS.

Додаток надає можливість авторизації користувачеві та вибору проєкту, який містить меню налаштувань поточного проєкту та створення нового. На сторінці проєкту розташовано нові дошки, останні задачі та всі учасники цього проєкту. Звісно, що є можливість створення нових дошок та перехід на них. Сторінки дошок містять стовпчики з задачами, які можна створювати, редагувати, видаляти та змінювати їх порядок. Зверху дошки знаходяться фільтри задач по тегам та виконавцям, на задачах видно її назву, стан виконання, хто виконавець та теги задачі, червоним кольором обведено задачі, у яких пройшов дедлайн. Задачі можливо сортувати та переміщувати у інші стовпчики за допомогою технології «drag-and-drop», що забезпечує інтерактивність дошки.

При переході на задачу з'являється модальне вікно з деталями задачі, на якому знаходиться широкий функціонал по роботі з нею. На модальному вікні задачі можна змінити назву, додати опис за допомогою зручного текстового редактору, назначити виконавця, крайній час виконання завдання (дедлайн), налаштувати теги, переглянути автора задачу, час створення тощо. Передбачена

можливість створення підзадачі. Можна працювати з ними: перевірити ступінь прогресу – бар зверху; подивитися або залишити коментарі до задачі, або переглянути історію задачі. У додатку є панель користувача (user bar), де відображається ім'я користувача та його світлина (аватар).

Відображення цифри на світлинці користувача (аватарі) інформує про кількість непереглянутих сповіщень. На панелі користувача, відкривається меню, з якого можна перейти до налаштувань профілю, вийти з облікового запису (акаунту), переглянути останні сповіщення та перейти на їх сторінку.

На сторінці сповіщень користувач має можливість переглянути їх усі, крім того при запрошенні до участі у проєкті користувач може прийняти його або відхилити, якщо інше – може просто помітити як прочитане. Крім того, усі сповіщення дублюються на електронну пошту користувача.

Серверна частина представлена у вигляді Web API на платформі ASP.NET. Реалізація серверної частини виконана з використанням архітектури «Clean Architecture», сутність якої полягає в розділенні проєкту на чотири частини: «Domain», «Application», «Infrastructure», «Presentation» [5].

У якості серверу бази даних використовується Microsoft SQL Server – реляційна система управління базами даних, яка містить декілька таблиць з префіксом «AspNet», наприклад AspNetRoles, ці таблиці є влаштованими таблицями бібліотки identity.

Безумовно, одним із найважливіших етапів у розділенні моноліту на мікросервіси є логічне ділення системи на логічні «модулі». Невірне виконання цього етапу може не тільки позбавити всіх переваг переходу на мікросервісну архітектуру, а й зробити тільки гірше. Важливо також визначити, способи та протоколи комунікації між мікросервісами, вони можуть бути синхронні (HTTP, GRPC, тощо) або асинхронні (черги, брокери повідомлень, тощо). Правильний вибір забезпечує найефективнішу і швидку роботу системи.

Інтерфейс звертається до моноліту за допомогою HTTP протоколу, а той у свою чергу звертається до бази даних. Першим етапом у переході на

мікросервіси буде створення API Gateway сервісу, який є одним із основних патернів мікросервісної архітектури. Він забезпечує єдину точку входу у додаток, робить запити у інші мікросервіси, агрегує результат та надає відповідь клієнту. Зазвичай він відповідає за авторизацію та кешування даних.

Наступним кроком буде виділення сервісу авторизації в окремий мікросервіс. Це дозволяє мати точку авторизації у системі та не розповсюджувати це на інші сервіси. Так як система має різні сповіщення, наприклад, при запрошенні користувача у новий проект, при закінченні крайнього строку виконання (дедлайну) на задачу, тощо, то наступним етапом винесемо сповіщення у окремий мікросервіс.

Зазвичай є сенс робити сповіщення асинхронними, це дозволяє виконуватися запитам швидше, адже вони не ждуть поки сповіщення буде відправлено. Асинхронну комунікацію забезпечує черга, до якої сервіси додають повідомлення, а сервіс сповіщень їх читає та відправляє сповіщення.

Етап виділення основних сутностей системи у мікросервіси – є одним із найскладніших у побудові системи на мікросервісній архітектурі. Важливо детально вивчити предметну область та дотримуватися принципу «Низька зв'язаність, високе щеплення», тобто створювати якнайменше залежностей між модулями, а все що тісно використовується разом. Основними сутностями будуть: проєкт, дошка, стовпчик, задача, коментар, запрошення у проєкт, файли системної інформації (log) задачі.

У роботі було розроблено додаток на мікросервісній архітектурі, створено трекер задач для командної роботи над проєктами. Описано існуючий веб додаток: інтерфейс, серверну частину та базу даних.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Роберт Мартин Чистая архитектура. Искусство разработки программного обеспечения / Р. Мартин. - ООО Издательство "Питер", 2018. – 410 с.
2. Tilkov, Stefan (17 November 2014). "How small should your microservice be?". innoq.com. Retrieved 4 January 2017.

3. Кравцов В., Коротка Л. І. Методи навантажувального тестування та продуктивності веб-додатків. *Матеріали VII Міжнародної науково-технічної конференції «Комп'ютерне моделювання та оптимізація складних систем»* (Дніпро, 3-5 листопада 2021). С. 97-99.
4. Продан Є.М., Коротка Л.І. Клієнт-серверний додаток для командної роботи над ІТ-проєктами. *IV Всеукраїнська Інтернет-конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Інформаційні технології: теорія і практика»* (Дніпро, 17-19 березня 2021 р.) С. 64.
5. Ньюмен С. Создание микросервисов / С. Ньюмен. – Санкт-Петербург, 2016. – 304 с.

Prodan Evgeny Mykhailovych

Ukrainian State University of Chemical Technology
(Dnipro, Ukraine)

Scientific advisor:

Korotka Larysa Ivanivna

Ukrainian State University of Chemical Technology
(Dnipro, Ukraine)

APPLICATION BUILDING ON MICROSERVICE ARCHITECTURE

***Abstract:** the authors of this paper compare different architectural approaches for designing web applications and studies the transition between architectures. The existing project based on monolithic architecture is described and the transition to microservices is presented. The implementation of each service is shown and the transformed project is described. An analysis and comparison of projects based on different architectures was carried out.*

***Keywords:** architecture, monolith, microservices, web applications.*